

Агора.

Журнал соціальних наук
Періодичне рецензоване
наукове видання

ISSN 2786-9202 (Print)
ISSN 2786-9210 (Online)

Свідоцтво

*про державну реєстрацію
друкованого засобу
масової інформації
КВ 25191-15131Р
від 08.06.2022 р.*

Агора.

Журнал соціальних наук

Випуск 2, № 2

*Виходить друком
двічі на рік із 2023 року*

Agora.

Social Sciences Journal

Volume 2, Issue 2

Засновник

Національний університет
«Острозька академія»
www.oa.edu.ua

Адреса редакції:

вул. Семінарська, 2,
м. Острог, 35800, Україна
Тел.: 38 (03654) 2-29-49
e-mail: agora@oa.edu.ua

Національний університет
«Острозька академія»
2024

Головний редактор:

Віталій Лебедюк, кандидат наук з державного управління, доцент кафедри національної безпеки та політології Національного університету «Острозька академія» (Україна), керівник Аналітичного центру «Школа політичної аналітики – ПОЛІС». ORCID: 0000-0001-6308-6778.

Заступник головного редактора

Дмитро Шевчук, доктор філософських наук, професор, проректор із науково-педагогічної роботи Національного університету «Острозька академія» (Україна). ORCID: 0000-0001-5609-2600

Відповідальний секретар

Наталія Малиновська, кандидатка політичних наук, ст.викладачка кафедри національної безпеки та політології Національного університету «Острозька академія» (Україна). ORCID: 0000-0002-2333-8480

Редакційна колегія:

Юрій Мациєвський, доктор політичних наук, професор, керівник Центру політичних досліджень Національного університету «Острозька академія» (Україна). ORCID: 0000-0001-9637-0572

Тетяна Сидорук, докторка політичних наук, професорка, завідувачка кафедри міжнародних відносин Національного університету «Острозька академія» (Україна), керівниця Центру європейських досліджень. ORCID: 0000-0002-7468-7672

Анатолій Худолій, доктор політичних наук, професор, професор кафедри англійської філології Національного університету «Острозька академія» (Україна). ORCID: 0000-0001-8144-126X

Наталія Хома, докторка політичних наук, професорка, професорка кафедри політології та міжнародних відносин Національного університету «Львівська політехніка» (Україна). ORCID: 0000-0002-2507-5741

Дмитро Арабаджієв, доктор політичних наук, професор, професор кафедри бізнес-адміністрування і менеджменту зовнішньоекономічної діяльності Запорізького національного університету (Україна). ORCID: 0000-0002-4772-081X

Пьотр Сула, доктор політичних наук, заступник директора Інституту політичних наук з досліджень та розвитку Вроцлавського університету (Польща). ORCID: 0000-0001-5377-5684

Стефан Іжак, Ph.D., науковий працівник, кафедра етнології та несвропеїстики, Університет Св. Кирила і Мефодія в Трнаві (Словаччина). ORCID: 0000-0003-2049-5744

Томаш Стемпневський, доктор політичних наук, професор кафедри політології та міжнародних відносин Люблінського католицького університету Івана Павла II, заступник директора Інституту Центральної Європи з питань досліджень та аналітики (Люблін, Польща). ORCID: 0000-0002-4581-5145

Editor-in-Chief

Vitalii Lebediuk, Ph.D., Associate Professor at the Department of National Security and Political Science, The National University of Ostroh Academy (Ostroh, Ukraine), Head of The School for Political Analysis – POLIS. E-mail: vitalii.lebediuk@oa.edu.ua

Deputy Editor

Dmytro Shevchuk, Doctor of Philosophy, Professor at The National University of Ostroh Academy (Ostroh, Ukraine). E-mail: dmytro.shevchuk@oa.edu.ua

Executive Editor

Nataliia Malynovska, Ph.D., Senior Lecturer at the Department of National Security and Political Science, The National University of Ostroh Academy (Ostroh, Ukraine). E-mail: nataliia.malynovska@oa.edu.ua

Editorial Board

Yuriy Matsiyevsky, Doctor of Political Sciences, Professor at the Department of National Security and Political Science, The National University of Ostroh Academy (Ostroh, Ukraine), Head of The Center for Political Research of Ostroh Academy.

E-mail: yurii.matsiyevskyi@oa.edu.ua

Tetiana Sydoruk, Doctor of Political Sciences, Professor, Head of the Department of International Relations, The National University of Ostroh Academy (Ostroh, Ukraine), Head of The Center for European Studies. E-mail: tetiana.sydoruk@oa.edu.ua

Anatoliy Khudoliy, Doctor of Political Sciences, Professor, The National University of Ostroh Academy (Ostroh, Ukraine). E-mail: anatoliy.khudoliy@oa.edu.ua

Nataliia Khoma, Doctor of Political Sciences, Professor at The Department of Political Science and International Relations, Lviv Polytechnic National University (Lviv, Ukraine).

E-mail: nataliia.m.khoma@lpnu.ua

Dmytro Arabadzhiev, Doctor of Political Sciences, Professor at The Department of Business Administration and Foreign Economic Activity Management, Zaporizhzhia National University (Zaporizhzhia, Ukraine). E-mail: dimariy026@gmail.com

Piotr Sula, Dr Hab., Deputy director of the Institute of Political Science for research and development, University of Wrocław (Wrocław, Poland).

E-mail: piotr.sula@uwr.edu.pl

Štefan Ižák, Ph.D. in Political Science, Department of Ethnology and Non-European Studies, University of Ss. Cyril and Methodius in Trnava (Trnava, Slovak Republic). E-mail: stefan.izak@ucm.sk

Tomasz Stepniewski, Dr Hab., Professor at the Department of Political Science and International Affairs, The John Paul II Catholic University of Lublin (Lublin, Poland), Deputy Director of Institute of Central Europe for Research and Analyses.

E-mail: tomasz.stepniewski@kul.pl

Редакція журналу

Віталій Лебедюк, відповідальний
редактор журналу

Зоя Столяр, літературний редактор

Наталія Крушинська, технічний
редактор

Юрій Коцюк, адміністратор вебресурсу

*Адреса електронної пошти для листування з авторами: agora@oa.edu.ua
Офіційний сайт видання: <https://journals.oa.edu.ua/agora>*

Журнал «Агора. Журнал соціальних наук» розміщують на платформі «Наукова періодика України» з використанням відкритого доступу Open Journal Systems (OJS), в Національному репозитарії академічних текстів, у Національній бібліотеці України імені В. І. Вернадського НАН України, а також індексується у Crossref, Scilit (Швейцарія), Open Ukrainian Citation Index (OUCI) та має власний профіль у Google Scholar.

Здійснюють обов'язкове розсилання періодичного видання відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 10 травня 2002 року № 608 «Про порядок доставляння обов'язкових примірників документів».

DIGITAL OBJECT IDENTIFIER
DOI: 10.25264/2786-9202/2.2

Журнал підтримує політику відкритого доступу (Open Access).
Статті в журналі перевіряють на наявність плагіату
за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.

За достовірність інформації та статистичних даних,
що містяться в опублікованих матеріалах, відповідають автори.

Передрук можливий за умови покликання на автора і видання.
Статті публікують на безоплатній та безгонорарній основі.

*Рекомендовано до друку та оприлюднення в мережі «Інтернет»
на засіданні вченої ради
Національного університету «Острозька академія»
(протокол № 6 від 19.12.2024 р.)*

© Автори статей, 2024
© Національний університет
«Острозька академія», 2024

ЗМІСТ

Віталій Лебедюк СЛОВО ДО ЧИТАЧА	5
---	---

ДОСЛІДНИЦЬКІ СТАТТІ

Андрій Трофимов ВПЛИВ РОСІЙСЬКОЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ НА ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ У США ЩОДО УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО- УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	8
---	---

Олександра Лось МОТИВИ ПРИХОДУ ДО ВЛАДИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ ВИПАДКУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	27
---	----

Анна Лаврінець ЧИННИКИ ЕЛЕКТОРАЛЬНОГО УСПІХУ КАНДИДАТІВ У НАРОДНІ ДЕПУТАТИ ПІД ЧАС ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ (2014–2019 РОКИ)	42
---	----

Анастасія Рудик ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНИХ ПРАКТИК В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРИКЛАД МІСТА ЛУБНИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	59
---	----

СИМПОЗИУМ

Віталій Лебедюк МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ “ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ І ВИБОРИ: УКРАЇНСЬКІ ТА СВІТОВІ ПРАКТИКИ” (ПАМ’ЯТІ ЮРІЯ ШВЕДИ)”	77
---	----

CONTENTS

Vitalii Lebediuk TO OUR READERS	5
---	---

RESEARCH ARTICLES

Andriy Trofymov THE IMPACT OF RUSSIAN DISINFORMATION ON US PUBLIC OPINION ON UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE RUSSO- UKRAINIAN WAR	8
--	---

Oleksandra Los THE MOTIVES FOR COMING TO POWER AT THE LOCAL LEVEL IN UKRAINE: AN ANALYSIS OF THE CASE OF VOLYN REGION	27
--	----

Anna Lavrinets FACTORS OF ELECTORAL SUCCESS OF CANDIDATES FOR PEOPLE’S DEPUTIES DURING PARLIAMENTARY ELECTIONS IN UKRAINE (2014-2019)	42
--	----

Anastasia Rudyk ENSURING INCLUSIVE PRACTICES IN UKRAINE IN THE TIME OF WAR: THE CASE OF LUBNY, POLTAVA OBLAST	59
---	----

SYMPOSIUM

Vitalii Lebediuk INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE «POLITICAL PARTIES AND ELECTIONS: UKRAINIAN AND GLOBAL PRACTICES” (IN MEMORIAM OF YURIY SHVEDA)»	77
--	----

СЛОВО ДО ЧИТАЧА

Перед вами черговий номер рецензованого наукового видання кафедри національної безпеки та політології Національного університету “Острозька академія” – журналу “Агора. Журнал соціальних наук”. У цьому номері наукового журналу автори осмислюють найактуальніші питання сучасної політичної науки в Україні, зокрема проблеми та виклики в контексті російсько-української війни.

Номер журналу відкриває стаття “Вплив російської дезінформації на громадську думку у США щодо України в контексті російсько-української війни” Андрія Трофимова, в якій автор аналізує еволюцію суспільних настроїв у США щодо необхідності військової та фінансової допомоги Україні. Результати дослідження вказують на те, що російська дезінформація, формуючи наративи про економічно не вигідну підтримку України для американських платників податків та нібито провокаційні дії США щодо Росії, суттєво вплинула на динаміку підтримки допомоги Україні.

У статті “Мотиви приходу до влади на місцевому рівні в Україні: аналіз випадку Волинської області” Олександра Лось, за допомогою методики вивчення мотиваційно-ціннісних типів Ш. Шварца, досліджує вплив особистих цінностей представників органів місцевого самоврядування на їхню мотивацію працювати в місцевих органах влади. За результатами проведеного опитування серед представників органів місцевого самоврядування у Волинській області було виявлено різницю в ціннісних орієнтирах та пріоритетах між чоловіками та жінками, які працюють у місцевих органах влади.

У статті “Чинники електорального успіху кандидатів у народні депутати під час парламентських виборів в Україні (2014–2019 роки)” Анна Лаврінець розглядає, як партійне висування, статі, вік та освіта кандидатів, які змагалися в одномандатних округах на парламентських виборах в Україні 2014 та 2019 років, впливає на їхній електоральний успіх. За результатами проведеного дослідження було виявлено, що виборці схильні віддавати свою перевагу тим кандидатам, яких висувають політичні партії, є особами чоловічої статі з вищим рівнем освіти та молодшими за віком серед інших кандидатів.

Закриває номер журналу стаття Анастасії Рудик “Забезпечення інклюзивних практик в Україні в умовах війни: приклад міста Лубни Полтавської області”. Авторка дослідження надає всебічний огляд проблем доступу вразливих груп населення до державних послуг в Україні в умовах російсько-української війни. За результатами збору унікальних даних вдалося оцінити систему забезпечення інклюзивних потреб у наданні публічних послуг на прикладі міста Лубни (Полтавська область). Ця стаття є цінним внеском у загальне розуміння взаємодії між публічними інституціями, громадськими організаціями та членами громади щодо впровадження інклюзивних практик.

Науковий журнал "Агора. Журнал соціальних наук" дотримується високих стандартів академічної науки в галузі соціальних наук. Команда журналу висловлює щиру подяку нашим рецензентам та авторам за інтерес до видання та свій внесок у підтримку якісних наукових досліджень. Видання адресовано науковим співробітникам, науково-педагогічним працівникам, аспірантам та студентам, а також широкому колу читачів, які цікавляться сучасними проблемами в царині соціальних та поведінкових наук

Віталій ЛЕБЕДЮК,
головний редактор журналу

ДОСЛІДНИЦЬКІ СТАТТІ

RESEARCH ARTICLES

ВПЛИВ РОСІЙСЬКОЇ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ НА ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ У США ЩОДО УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Андрій Трофимов ^{а,*}

^а кафедра національної безпеки та політології,
Національний університет "Острозька академія", Острозьк, Україна

АНОТАЦІЯ

У статті проаналізовано вплив російської дезінформації на громадську думку США щодо підтримки України в умовах російсько-української війни. Розглянуто ключові аспекти, що визначають сприйняття американським суспільством необхідності військової та фінансової допомоги Україні. Особлива увага приділена еволюції суспільних настроїв у США, які зазнали значних змін під впливом дезінформаційних кампаній, спрямованих на послаблення довіри до офіційних повідомлень і міжнародних зобов'язань США. Результати соціологічних опитувань демонструють, що кількість американців, які вважають допомогу Україні надмірною, зростає. На основі аналізу даних Геллапа простежено, як російська дезінформація впливає на формування уявлень про війну, використовуючи наративи про економічно не вигідну підтримку України для американських платників податків та нібито провокаційні дії США щодо Росії. Ці наративи посилюються у медіапросторі, особливо через соціальні мережі та альтернативні медіа, що створює сприятливе середовище для формування поляризованих поглядів. Також розглянуто ключові механізми поширення дезінформації, серед яких домінують маніпулятивні новини, фейкові звіти та спотворення реальних подій. Особливий акцент зроблено на стратегічному використанні емоційного впливу з метою створення негативних асоціацій щодо України. Зазначено, що російська дезінформація спрямована на підірив довіри до адміністрації США, її зовнішньої політики та міжнародних ініціатив у сфері безпеки. Розглянуто вплив громадських настроїв на політичні рішення США щодо України. Продemonстровано, як поширення скепсису серед американців щодо продовження фі-

Ключові слова:

російська дезінформація, громадська думка, інформаційна війна, російсько-українська війна

^{*}адреса для кореспонденції:
andriytrifimov@gmail.com

^{*}ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-9533-7710>

Історія статті:

Надійшла 06.10.2024

Прийнята 29.11.2024

Зміст цієї роботи може бути використаний на умовах міжнародної ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0). Будь-яке подальше розповсюдження цієї роботи повинно містити покликання на автора(ів) та назву роботи, покликання на журнал та DOI.

нансової підтримки Києва впливає на стратегічні підходи адміністрації Джоозефа Байдена. Водночас робота підкреслює важливість протидії дезінформаційним кампаніям для забезпечення стійкої підтримки України з боку США. Результати цього дослідження надають інструменти для глибшого розуміння динаміки впливу дезінформації на громадську думку та прийняття рішень у США, а також висвітлюють виклики, які постають перед Україною в боротьбі за міжнародну підтримку.

Вступ. Російська дезінформація чинить помітний вплив на суспільні настрої у США, а також на формування американської політики щодо України. В умовах російсько-української війни, що триває, ця дезінформаційна діяльність спрямована на маніпулювання громадською думкою, що ускладнює ухвалення стратегічно важливих рішень американською адміністрацією. Росія використовує численні комунікаційні канали, зокрема соціальні мережі та електронні медіа, для просування вигідних їй наративів, які знаходять резонанс серед частини американського суспільства. Внаслідок цього формується дискурс невизначеності щодо природи конфлікту, а також поширюється хибна інформація про події в Україні, яку подають через підконтрольні Кремлю медіа та їхніх рупорів. Така інформаційна стратегія спрямована на зміну сприйняття російських дій, водночас перекладаючи провину за ескалацію конфлікту на Україну. Це, своєю чергою, породжує низку викликів для американської політичної еліти, оскільки публічні фігури, аналітичні центри та ЗМІ в США часто некритично відтворюють популяризовані російські повідомлення.

Згідно з опитуванням, яке провели співробітники Інституту Геллапа, американська громадськість демонструє глибоку поляризацію в оцінках підтримки України: по 36% опитаних вважають, що Сполучені Штати роблять надто багато або недостатньо для допомоги Києву. Це є позитивнішим балансом порівняно з осінню попереднього року, коли 41% респондентів вважали допомогу надмірною, а лише 25% – недостатньою. Варто зазначити, що уявлення американців про перебіг війни також зазнали змін: дедалі більше респондентів схилиються до думки, що перевага у конфлікті належить Росії, хоча загалом більшість населення США не бачить переможця. Політичні сили країни зберігають розбіжності у ставленні до війни. Загалом 55% американців виступають за подальшу підтримку України з метою повернення втрачених територій, навіть якщо це затягне участь США у конфлікті. Водночас 43% допускають необхідність поступок Росії. Таким чином, спостерігається серйозна ідеологічна поляризація щодо підтримки України, що значною мірою стимулюють проросійські медіа, пов'язані з Кремлем організації та впливові спікери, які активно транслюють пропагандистські наративи (Brenan, 2024).

Варто наголосити, що подібні результати значною мірою обумовлені тим, що звичайні громадяни отримують інформацію з різноманітних (нерідко ненадійних) джерел. Українське медіа «Бабель» разом із аналітичним ресурсом

Тексти.org.ua провели дослідження щодо західних лідерів громадської думки, які сприяють просуванню прокремлівських повідомлень та фактично виконують функцію трансляторів позиції Кремля в інформаційній війні проти США й України. Зокрема, виявлено, що такі медійні особистості, як Джордан Пітерсон, Бен Шапіро та Джо Роган, у своїх публічних виступах закликають до скорочення або припинення допомоги Україні. Ці аргументи збігаються з офіційною позицією Російської Федерації щодо війни (Раєвський, Скібіцька, 2024).

У звіті Тексти.org.ua вказані окремі особи та організації, які класифіковані за відповідними категоріями. Загальна кількість проаналізованих об'єктів становить 387 публічних осіб та 76 організацій, серед яких – політики, політичні рухи й групи впливу, медіа та журналісти, а також експерти та аналітичні центри. Цей перелік не є вичерпним, адже активність прихильників так званого “альтернативного бачення” війни в Україні постійно зростає. Понад половина згаданих осіб належать до правого політичного спектру, представники лівих ідеологій становлять приблизно одну восьму, інші ж не мають чіткої ідеологічної орієнтації. Серед представників правих переважають прибічники Дональда Трампа та його союзники з Республіканської партії. Ліві учасники, натомість, є здебільшого антивоєнними активістами або представниками політичних сил, які виступають проти фінансування допомоги Україні.

Водночас 50 публічних осіб та організацій, згідно з дослідженням, мають прямі або непрямі зв'язки з російськими медіа та провладними структурами навіть у період повномасштабного вторгнення. Невелика частина з них мешкає безпосередньо на території Російської Федерації або на тимчасово окупованих українських землях. Близько 30 блогерів і журналістів виконують функції коментаторів або репортерів у російському медіапросторі. Серед прикладів також зазначено низку політичних об'єднань, пов'язаних із російським пропагандистським ресурсом Russia Today. До них належать сайт лівого спрямування The Grayzone та його засновник Макс Блюменталь, американський політик Рон Пол, Лібертаріанська партія США, а також інші представники політичної та інформаційної сфери (Гадзинська та ін., 2024).

Проаналізувавши наведені вище статистичні дані та результати досліджень аналітичних і журналістських ресурсів, можна дійти висновку, що американське суспільство характеризується високим рівнем поляризації та нестабільним сприйняттям війни в Україні й власної ролі у цьому конфлікті. Глибокі ідеологічні розбіжності між прибічниками Дональда Трампа та представниками лівих політичних рухів, підсилені впливом проросійських організацій та відомих публічних осіб, спричиняють утруднення у формуванні чіткого образу “друга” і “ворога” в межах американської суспільно-політичної дискусії щодо лідерства США в Європі та світі загалом. У цьому контексті відкритим залишається ключове питання – ступінь впливу російської дезінформації на громадську думку у США, основні наративи, які транслюють, та механізми поширення кремлівської пропаганди, яка може суттєво впливати на рівень підтримки України.

Мета та завдання. Дослідження спрямоване на вивчення впливу російської дезінформаційної діяльності на громадську думку в Сполучених Штатах у контексті підтримки України під час російсько-української війни. Основна мета полягає в ідентифікації ключових каналів поширення дезінформаційних наративів та оцінці їхнього впливу на політичні процеси та ухвалення рішень в американському політичному середовищі.

Завдання дослідження передбачають:

1. Оцінити вплив дезінформаційних кампаній Росії на трансформацію суспільних настроїв у США щодо масштабів та тривалості фінансової та військової підтримки України.

2. Проаналізувати основні наративи та засоби поширення дезінформації через соціальні мережі, традиційні медіа та інші інформаційні платформи, що охоплюють американську аудиторію.

3. Визначити ефективні способи протидії поширенню російської дезінформації з метою збереження сталої міжнародної підтримки України та зменшення її деструктивного впливу на демократичні процеси в США.

Огляд літератури. Варто зазначити, що питання впливу російської дезінформації на громадську думку в США у контексті війни Росії проти України розглядають у низці сучасних наукових праць, які акцентують увагу на стратегічному характері інформаційних кампаній, що реалізовує Москва. Одним із ключових напрямів досліджень у цій сфері є праця історика з Університету Мемфіса Андрія Знаменського, що висвітлює основні аспекти кремлівської інформаційної політики на території США. У своїй роботі автор наголошує, що російська пропаганда широко застосовує конспірологічні наративи як інструмент делегітимації опозиційних сил і формування образу зовнішнього ворога. Зокрема, це виявляється в поширенні тверджень про співпрацю політичних опонентів із Центральним розвідувальним управлінням США або Державним департаментом. Паралельно з цим російські інформаційні операції сприяли формуванню стійкого наративу про «російську змову» під час президентства Дональда Трампа. Цей наратив ґрунтується на припущенні, що колишній американський президент здобув владу завдяки втручання з боку режиму Володимира Путіна, а сам Трамп діяв як агент впливу Кремля, контрольований за допомогою компрометувальних матеріалів. Подібні твердження знайшли підтримку переважно серед представників лівого політичного спектра у США, які сприймали Трампа як ізоляціоніста, расиста та нелегітимного главу держави. Як зазначає Знаменський, такі процеси посилюються в умовах політичної культури, схильної до параноїдального мислення, що сприяє загостренню страхів і підозр стосовно зовнішніх загроз. Однак, на думку автора, у демократичних державах подібна політична параноя, як правило, є нетривалою завдяки наявності незалежних ЗМІ та опозиції, тоді як в авторитарних системах, таких як Росія, ці процеси можуть тривати десятиліттями через монополізацію медіапростору та відсутність політичної альтернативи (Znamenski, Kuzio, 2023: 266).

Схожі висновки наводить Андреас Умланд у своїй роботі, в якій він аналізує, яким чином російська пропаганда скористалась дебатами, що відбулися у Вашингтонському аналітичному центрі у 2021 році, для просування своїх меседжів. У своїй полеміці з Тедом Карпентером, який озвучував упереджені уявлення про Україну, зокрема тези про її нібито ультра націоналістичний та авторитарний характер, Умланд підкреслює використання Росією маніпулятивних стратегій впливу на західну політику стосовно Східної Європи та України. На думку дослідника, Москва фінансує і цілеспрямовано поширює неправдиву або викривлену інформацію через різні медіаканали з метою створення спотвореної картини подій в Україні та регіоні загалом. Це включає вигадані сюжети, фейкові новини та навмисно перекручені факти, які поширюють журналісти і так звані експерти, що транслують проросійську риторику в західному інформаційному просторі (Umland, 2023: 381).

Дещо інший аналітичний підхід демонструють Самуель Чарап і Тімоті Колтон у своїй спільній монографії, де подається ширший аналіз стратегічних підходів Москви, включно з використанням інформаційних засобів. Автори підкреслюють, що дезінформаційна діяльність становить невід'ємну частину зовнішньої політики Росії, спрямованої на підрив довіри до західних ініціатив та зниження рівня підтримки України. Хоча дослідження не зосереджене виключно на темі дезінформації, воно звертає увагу на інформаційні війни як на механізм, за допомогою якого формуються альтернативні інтерпретації подій і знецінюється істина у міжнародному політичному дискурсі. Дослідники акцентують, що ці інструменти цілеспрямовано застосовуються проти західних суспільств, зокрема США, з метою посилення поляризації та зменшення суспільної й політичної підтримки України (Charap, Colton, 2017: 212).

Методи дослідження та дані. З метою досягнення поставленої мети дослідження та реалізації його завдань було використано низку наукових методів, що забезпечують комплексний аналіз впливу російської дезінформації на громадську думку у Сполучених Штатах Америки. Одним із основних методів став контент-аналіз, який дозволив дослідити ключові дезінформаційні наративи, що поширювали через різноманітні інформаційні канали, зокрема соціальні мережі, електронні ЗМІ, блог-платформи та відеохостинги. Аналіз здійснено на основі добірки матеріалів із відкритих джерел, включно з новинними портами, публікаціями в соцмережах та аналітичними звітами.

Соціологічний компонент дослідження базувався на обробці та інтерпретації даних, отриманих від Інституту Геллапа. Ці опитування забезпечують репрезентативне уявлення про динаміку громадської думки в США щодо підтримки України. Вони дали змогу простежити зміни у ставленні населення до зовнішньої політики Сполучених Штатів та обсягу допомоги Києву в контексті інформаційного впливу. Крім того, було застосовано порівняльний аналіз для виявлення відмінностей у сприйнятті дезінформації серед різних соціальних і демографічних груп, включаючи поділ за політичною орієнтацією, віковими категоріями та рівнем освіти. Це дало змогу уточнити, як саме дезінформація впливає на окремі сегменти американського суспільства.

Доповненням до зазначених методів є метод кейс-стаді (case study), що дав змогу глибше проаналізувати конкретні випадки поширення дезінформаційних кампаній. Було розглянуто приклади активності окремих публічних осіб, медіа-ресурсів та організацій, які транслювали проросійські повідомлення, а також вивчено вплив цих прикладів на суспільні настрої та політичний дискурс у США.

Результати дослідження.

Вплив російської дезінформації на зміни в суспільних настроях США щодо обсягів та тривалості підтримки України. Одним із ключових інструментів російської пропаганди є просування конспірологічних теорій, які використовують для делегітимізації опонентів та формування образу зовнішнього ворога. У контексті США ці наративи проявляються у звинуваченнях, що лунають із різних політичних таборів (як серед демократів, так і серед республіканців) про змову з ЦРУ або з так званою «глибинною державою». Що стосується України, російська пропаганда з 2014 року активно експлуатує історичні кліше, зокрема тематику ОУН-УПА, задля конструювання образу України як носія радикального націоналізму, що подають як загрозу, яка нібито виправдовує дії Москви. Ці повідомлення активно поширюють через фінансовані або контрольовані Кремлем медіа та окремих експертів, що транслюють проросійські погляди західній аудиторії. Основна мета таких кампаній – сформувані негативне уявлення про Україну серед населення США, особливо використовуючи консервативні медіа (Umland, 2023).

Показовим прикладом поширення дезінформаційного наративу є створення концепту «російської змови», який набув популярності під час першої каденції Дональда Трампа. Відповідно до цієї теорії, Трамп нібито став президентом США завдяки впливу Кремля і був підконтрольним Москві через наявність компрометувальних матеріалів. Такий наратив активно просували ліві сили у США, які вбачали в Трампі ізоляціоніста, расиста та нелегітимного лідера. Подібні звинувачення лише посилили атмосферу політичної параної, що стала нагадуванням про практики часів Ніксона, коли внутрішньополітичну боротьбу вели під гаслом боротьби з комунізмом. Як наслідок, дезінформаційні кампанії підірвали довіру до демократичних інституцій і призвели до зростання суспільної напруги (Znamenski, Kuzio, 2023).

Аналіз даних опитувань Інституту Геллапа засвідчує, що російська дезінформація сприяє поглибленню розколу всередині американського суспільства. Як видно з представлених даних (рис. 1), серед американців поширене переконання, що республіканці в Конгресі краще справляються з реагуванням на війну в Україні, ніж адміністрація Джо Байдена: 49% проти 44% відповідно. Аналогічна ситуація простежується у порівнянні Джо Байдена з Дональдом Трампом, останній має перевагу в 4% як, ймовірно, більш ефективний президент. Як демократи, так і республіканці здебільшого підтримують своїх лідерів у Конгресі, але серед незалежних виборців спостерігається дещо більша підтримка позиції республіканців.

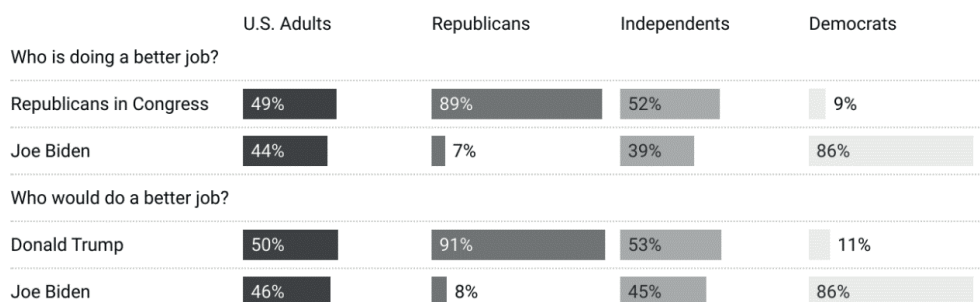

Рис. 1. Погляди американців на те, як політичні лідери та республіканці в Конгресі реагують та реагуватимуть на війну в Україні

Джерело: склав автор на основі даних опитувань Інституту Геллапа

Отримані результати є яскравим прикладом глибокої поляризації у США, яка має як ідеологічне, так і інформаційне підґрунтя. Одним із чинників такої поляризації є споживання сумнівного контенту з альтернативних джерел, що поширюють проросійські наративи та сіють розбіжності щодо доцільності підтримки України. Реакція американського суспільства на події в Україні зумовлена також відсутністю помітного прогресу на фронті, що породжує відчуття застою. Додатково праве крило Республіканської партії, зокрема прихильники Трампа, посилює скепсис стосовно фінансування війни, акцентуючи на внутрішніх проблемах США. Водночас прибічники демократів і адміністрації Байдена частіше виступають за продовження підтримки України. Співвідношення між цими позиціями прямо впливає на ухвалення рішень щодо допомоги Києву, оскільки вони формуються на основі інформаційного фону, що його створюють ЗМІ, аналітичні центри та публічні особи, зокрема й ті, що поширюють дезінформацію.

Подальший аналіз результатів соціологічного моніторингу, який здійснили в Інституті Геллапа у період із січня 2022 року до березня 2024 року, дає змогу детальніше оцінити трансформацію поглядів американського суспільства щодо підтримки України. Одне з ключових запитань опитування звучало так: «Чи вважаєте ви, що Сполучені Штати роблять занадто багато, недостатньо або в належному обсязі для допомоги Україні?». Зафіксовано суттєві розбіжності у відповідях залежно від партійної приналежності. Починаючи з жовтня 2023 року, більшість демократів (60%) та значна частина незалежних виборців (34%) дотримуються думки, що допомоги недостатньо. Водночас республіканці залишаються послідовними: лише 15% вважають підтримку недостатньою. Незалежно від партійної орієнтації від 25% до 28% респондентів у кожній із груп дотримуються думки, що обсяг допомоги є адекватним. Проте 57% республіканців, 39% незалежних виборців та 13% демократів вважають, що Сполучені Штати надають Україні надмірну підтримку.

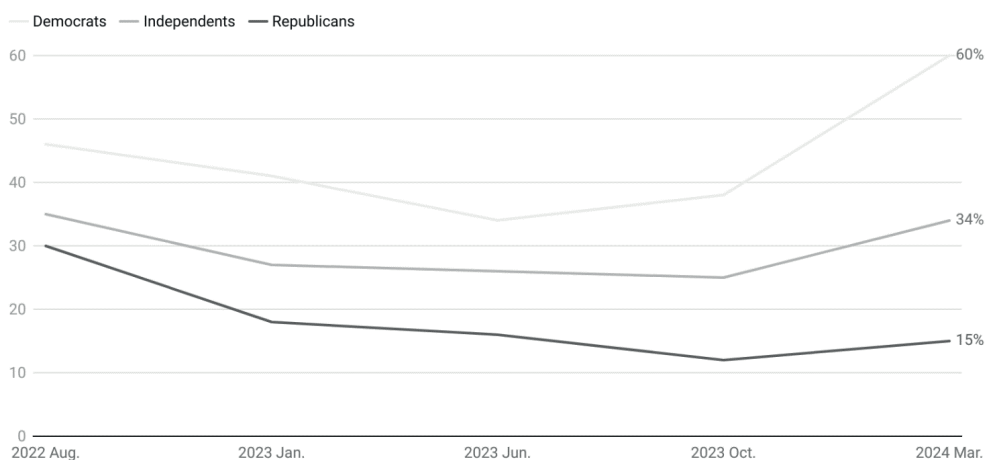

Рис. 2. Частка прихильників демократів, незалежних виборців та республіканців, які вважають, що Сполучені Штати роблять занадто багато, щоб допомогти Україні, недостатньо або не в тому обсязі, в якому потрібно

Джерело: склав автор на основі даних опитувань Інституту Геллапа

Ці результати свідчать про високий ступінь згуртованості серед демократів у питанні захисту інтересів України, тоді як республіканський електорат зосереджується переважно на внутрішніх викликах, таких як міграційна політика чи економічна стабільність. При цьому, якщо абстрагуватися від партійної належності, більшість американців продовжує підтримувати ідею повернення територій Україні. Проте ця підтримка демонструє тенденцію до зменшення. У період із серпня 2022 року по червень 2023 року від 62% до 66% респондентів висловлювалися за продовження боротьби України за свої території. Вже у 2024 році цей показник знизився до 55%, водночас 43% респондентів висловили готовність допустити територіальні поступки Росії заради якнайшвидшого завершення конфлікту.

Це зменшення підтримки можна пояснити втомою американського суспільства від затяжного характеру конфлікту, який не демонструє швидких змін. Значна частина респондентів прагне завершення війни на умовах, вигідних для України, проте дедалі більше громадян бажають уникнути відповідальності США за європейські проблеми та перекласти тягар підтримки на інші країни-члени НАТО. Такий підхід відповідає інтересам Кремля, оскільки зниження зацікавленості американців у питанні України зменшує політичний тиск на адміністрацію США щодо продовження підтримки Києва.

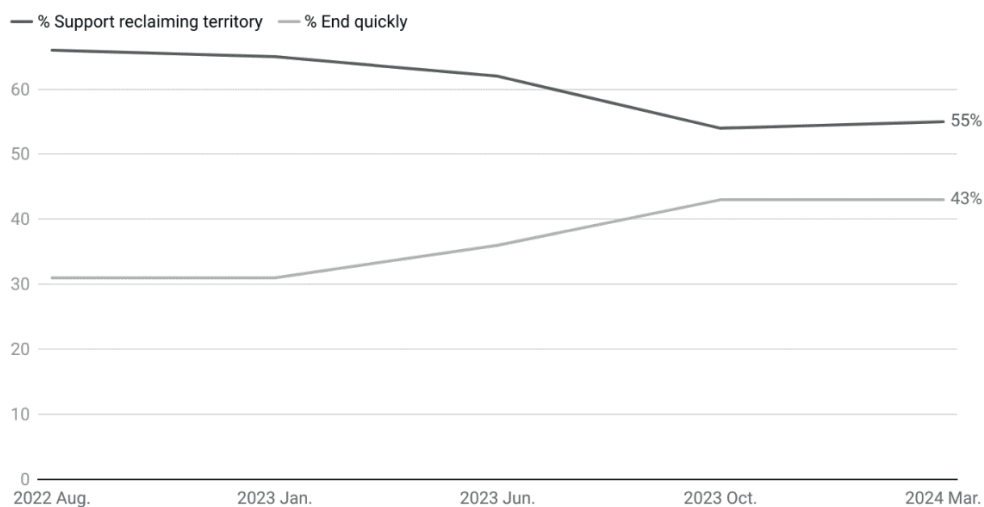

Рис. 3. Частка американців, які виступають за повернення територій під контроль України та за швидке завершення війни

Джерело: склав автор на основі даних опитувань Інституту Геллапа

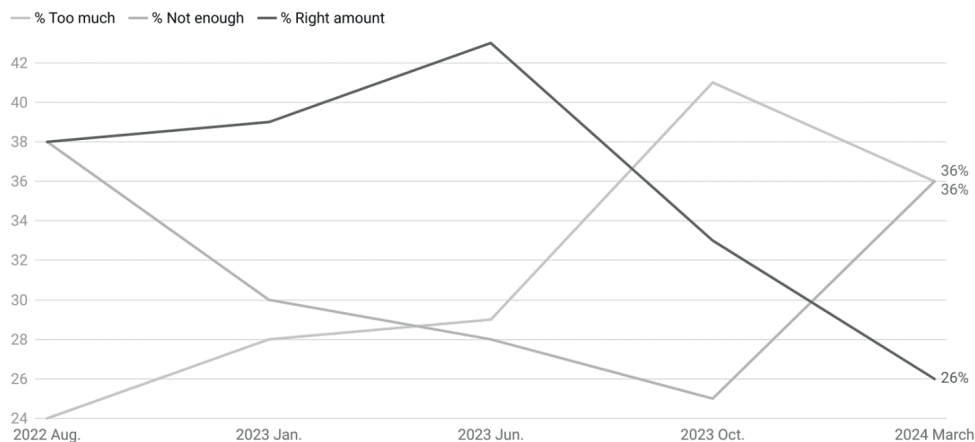

Рис. 4. Частка американців, які вважають, що Сполучені Штати роблять занадто багато, щоб допомогти Україні, недостатньо або не в тому обсязі, в якому потрібно

Джерело: склав автор на основі даних опитувань Інституту Геллапа

На момент останніх опитувань 36% опитаних вважали, що допомога Україні відповідає ситуації, тоді як у червні ця частка становила 43%. Восени 2023 року спостерігалось різке зростання частки тих, хто вважав допомогу надмірною, хоча згодом цей показник дещо знизився. Загальна динаміка демонструє зростання переконання, що війна триватиме довго, а підтримку потрібно обмежити лише оборонними заходами, без акценту на повернення територій. Така позиція перегукується з аргументацією низки публічних осіб і організацій, які виступають за зменшення американського втручання в зовнішні конфлікти, орієнтуючись на ізоляціоністську модель зовнішньої політики. Це ставить під сумнів здатність США зберігати свою лідерську позицію у глобальному контексті.

Наративи та механізми поширення російської дезінформації у США про Україну. Для кращого розуміння того, як саме російська дезінформація впливає на сприйняття України серед американської аудиторії, доцільно проаналізувати конкретні приклади таких наративів і каналів їхньої трансляції. Одним із ключових джерел аналізу є дослідження українського видання «Бабель», у якому було задокументовано, як низка західних лідерів думок фактично стала рупором кремлівської риторики (Раєвський, Скібіцька, 2022). Особливу роль тут відіграють коментатори з мільйонною аудиторією, зокрема представники правого спектру, які транслюють повідомлення, що повторюють або підтримують офіційну позицію Росії.

Показовим прикладом є Джордан Пітерсон, психолог та професор Торонтського університету, який здобув широку популярність завдяки своїм виступам у ютубі. У своїй публікації для американського видання The Daily Wire він поклав провину за ескалацію війни на Захід, звинувативши його в провокаційній політиці та «дегенеративних ідеях». Автор також висловив симпатію до релігійно-філософських поглядів Володимира Путіна, порівнюючи його з опорою моральних цінностей, які нібито втрачаються на Заході. Серед його пропозицій щодо завершення війни – нейтралітет України строком на 20 років і нові вибори під спільним наглядом Заходу та Росії. Ба більше, Пітерсон помилково приписав Україні вихід до Каспійського моря, фактично плутаючи її з Казахстаном (Peterson, 2022).

Попри явні фактичні помилки, його аудиторія продовжує зростати та активно реагує на контент. Іншим популярним лідером думок є Джо Роган, який веде один із найвідоміших подкастів у США. Роган надає слово спікерам із конспірологічними, антиглобалістськими чи антисистемними поглядами. Від початку повномасштабного вторгнення РФ він запрошував гостей, які поділяють скептичне ставлення до допомоги Україні, зокрема Тулсі Габбард, колишню конгресвумен, яка вийшла з Демократичної партії, звинувативши її в розпалюванні конфлікту (PowerfulJRE, 2022).

До цього ж табору належить Бен Шапіро, впливовий консервативний коментатор і засновник The Daily Wire. Спочатку він підтримував допомогу Україні, однак згодом змінив свою позицію, виступаючи за територіальні

поступки з боку Києва задля уникнення ризику ядерного конфлікту. Сьогодні він публічно заявляє, що США вже виконали свою роль і мають зосередитись на внутрішніх проблемах. Подібну позицію займає й Метт Волш, який прямо заявляє, що Україна не є проблемою США, а надання їй підтримки – помилка американської адміністрації (Раєвський, Скібіцька, 2022). Варто підкреслити, що медіаресурси згаданих вище спікерів охоплюють аудиторії, що налічують мільйони підписників, а також генерують багатомільйонні перегляди. На рисунку 5 представлено дані щодо кількості підписників і переглядів на платформі “Ютуб”.

Channel name	Subscribers mln.	Video Views
PowerfulJRE	18	5,745,893,364
Jordan B Peterson	8	898,931,559
Ben Shapiro	7	4,143,728,669
Matt Walsh	3	1,101,019,027

Рис. 5. Ютуб-канали найпопулярніших спікерів у США, які закликають припинити підтримку України (млн. підписників, млн. переглядів)

Джерело: склав автор на основі даних сайту Social Blade

Зазначимо, що медіаплатформи таких публічних осіб, як Джо Роган, мають надзвичайно широке охоплення аудиторії: його канал наразі є найпопулярнішим, налічує близько 18 мільйонів підписників і понад 5 мільярдів переглядів відео. Ці показники свідчать про високий рівень зацікавленості з боку громадян США та міжнародної аудиторії, зумовлений як манерою подачі інформації, так і добром гостей подкастів. За рівнем популярності наступним є канал Джордана Пітерсона, який має 8 мільйонів підписників і майже 900 мільйонів переглядів. Його публічні виступи та погляди особливо резонують серед правоконсервативних кіл у США. Бен Шапіро та його ідейно близький колега Метт Волш мають менше підписників, однак відео Шапіро набрали близько 4 мільярдів переглядів, що суттєво перевищує показники Пітерсона й Волша. Візуалізація, представлена вище, ілюструє не лише масштаб їхньої популярності, а й вплив на аудиторію, зокрема серед виборців Республіканської партії, які часто критично ставляться до подальшої підтримки України.

Варто також звернути увагу на результати аналітичного дослідження щодо публічних осіб та організацій, які висловлюються проти надання допомоги Україні. За даними Texty.org.ua, було здійснено категоризацію таких акторів у медійному, політичному та експертному середовищах. Загалом виявлено 387 індивідуальних осіб і 76 організацій, до яких належать політичні діячі, рухи, впливові групи, медіа, журналісти, а також аналітичні центри. З огляду на

активність представників «альтернативного погляду» на конфлікт в Україні, цей список потенційно може бути розширеним. Візуалізація демонструє співвідношення кількості організацій (позначених темнішими маркерами) та окремих публічних осіб (позначених світлішими). Ідеологічна палітра таких акторів свідчить, що більшість із них ідентифікують себе з правим політичним спектром, у той час як представників лівого табору вдвічі менше. Більше половини належать до правих політичних переконань, майже кожен восьмий – до лівих, а решта не демонструє виразної ідеологічної орієнтації.

У межах правого крила переважають прибічники Дональда Трампа й пов'язані з ним представники Республіканської партії. Ліві політичні сили та активісти апелюють до антивоєнної риторики й виступають проти фінансування України. Із загального числа ідентифікованих осіб і організацій 50 мають тісні зв'язки з російськими державними медіа або підтримують кремлівські ініціативи навіть після початку повномасштабного вторгнення. Частина з них мешкає на території Російської Федерації або на тимчасово окупованих територіях. Приблизно 30 журналістів і блогерів активно працюють як коментатори чи репортери в інформаційному просторі Росії.

Особливу увагу варто приділити аргументам, які озвучують проросійські американські коментатори. Вони часто послуговуються прагматичною або геополітичною риторикою, стверджуючи, що вступ України до НАТО є стратегічною помилкою, американські платники податків надмірно обтяжені фінансово, а президент України Володимир Зеленський нібито має авторитарні риси. На тлі інформаційних кампаній, які проводять такі фігури, як Джо Роган, Джордан Пітерсон і Бен Шапіро, варто також згадати політичних діячів, зокрема сенатора та кандидата на посаду віцепрезидента США Джей Ді Венса. Він відкрито виступає проти продовження підтримки України. Разом із низкою інших республіканців Венс направив офіційного листа до президента Джо Байдена, в якому закликав припинити військову та фінансову допомогу Києву. У документі було зазначено, що така допомога суперечить довгостроковим стратегічним інтересам США, посиляючись на положення Стратегії національної безпеки 2022 року, яка визнає Китай основним конкурентом, що прагне змінити міжнародний порядок, зокрема за допомогою економічної, дипломатичної, військової та технологічної потуги (The White House, 2022). Автори листа наголошували, що національні інтереси США й інтереси українського народу можуть бути реалізовані через переговори, які, на їхню думку, мають стати першочерговим способом врегулювання конфлікту.

Ще одним ключовим елементом дезінформаційної діяльності з боку Росії є фінансоване державою медіа Russia Today, що поширює відповідні наративи в країнах Заходу. Відповідно до статистики ресурсу SimilarWeb, у жовтні 2024 року сайт Russia Today мав 71,3 мільйона відвідувань, а у березні того ж року – понад 93 мільйони. Частка американських користувачів становила 12,09%. У 2022 році в США було запроваджено заборону на діяльність RT America, американського підрозділу RT, який транслював свої матеріали через провайдерів, онлайн-сервіси та власний вебсайт.

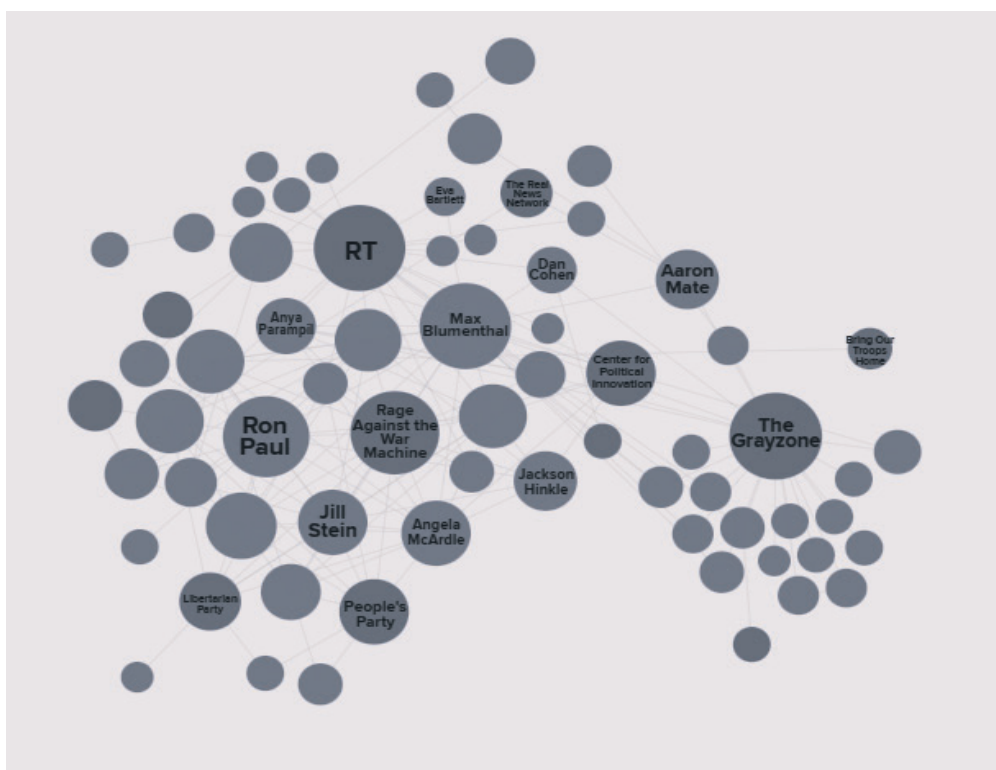

Рис. 6. Російське медіа Russia Today та сайт The Grayzone, їхні працівники і партнери

Джерело: (Гадзинська та ін., 2024)

Як демонструє рис. 6, російське медіа Russia Today має тісні зв'язки з низкою інших новинних сайтів, публічних осіб та організацій. Зокрема, простежується взаємодія з медіаресурсом лівого спрямування The Grayzone, засновником і головним редактором якого є американський журналіст Макс Блюменталь. Його діяльність часто цитували у російських медіа, а у 2023 році він навіть виступив у ролі запрошеного спікера на засіданні Організації Об'єднаних Націй. Під час виступу Блюменталь стверджував, що Збройні сили України нібито здійснюють обстріли цивільних об'єктів у Донецьку за допомогою західного озброєння. Крім того, він наводив аргументи про те, що фінансова підтримка з боку Сполучених Штатів фактично сприяє продовженню війни, а також звинувачував західноєвропейський та американський військово-промисловий комплекс у зацікавленості в ескалації конфлікту.

Зазначена платформа формує новинні матеріали та аналітику з тем, що є актуальними для американської аудиторії, включаючи не лише питання, пов'язані з війною в Україні, а й інші соціальні, політичні та економічні проблеми. Завдяки такій інформаційній стратегії кремлівська пропаганда намагається

посилити вплив на громадську думку у США та підживити скептицизм щодо зовнішньої політики американського уряду.

На рис. 7 подано дані щодо щоденного розподілу уваги в російських ЗМІ, які представлені у вигляді тематичних пропорцій. Зображення містить вісім тем, серед яких чотири стосуються ключових геополітичних подій (верхній ряд), а інші чотири – внутрішньополітичних суперечливих питань (нижній ряд). Як видно з аналізу, російські медіа стабільно приділяють більше уваги саме зовнішньополітичним темам, що, ймовірно, є частиною ширшої стратегії зовнішнього впливу та формування інформаційного порядку денного поза межами РФ.

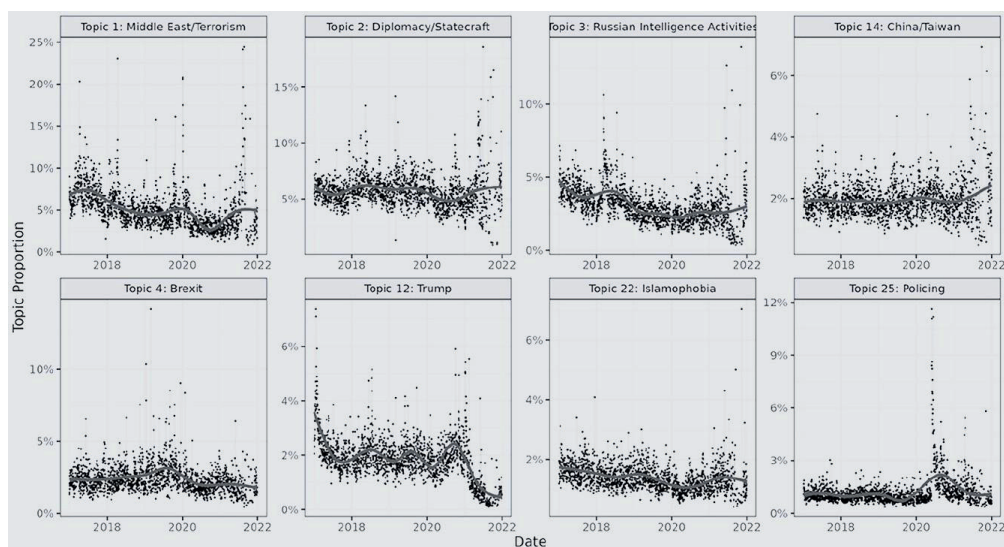

Рис. 7. Середній показник щоденної уваги RT і Sputnik, виміряний за чотирма геополітичними темами і чотирма внутрішньополітичними темами, що викликають розбіжності

Джерело: (Yang et al., 2024)

Згідно з дослідженням (Yang et al., 2024), медіаресурси Russia Today (RT) та Sputnik опублікували 51 085 матеріалів, присвячених внутрішньополітичним темам у США, що становить 27% від загальної кількості їхніх публікацій. Ці статті зібрали 37 297 207 переглядів у фейсбуку, що становить 29,9% від усіх переглядів на платформі. Для порівняння: на геополітичну тематику було оприлюднено 73 734 статті (39% від загального обсягу), які отримали 46 790 019 поширень (37,5%). У категорію “інші теми” увійшли матеріали, присвячені розвагам, відомим особам, погодним явищам, кулінарії та технологіям. В аналізі всієї вибірки ЗМІ внутрішньоамериканські теми становили 47,6% усіх публікацій і відповідали за 57,6% взаємодій користувачів, тоді як геополітичні теми становили лише 10% усіх публікацій і 5,5% активності.

Отримані дані свідчать про переважну зацікавленість американської аудиторії внутрішніми подіями, що ускладнює сприйняття важливості зовнішньої політики. Така ситуація може сприяти зменшенню обізнаності щодо впливу держав Глобального Півдня у стратегічно важливих регіонах, де перетинаються інтереси як США, так і американського бізнесу.

Другою причиною популярності тем із категорії “інші” є системне використання так званого “троянського підходу” в комунікаціях, коли звичайні новини розважального або побутового характеру супроводжують наративами, вигідними для Кремля. Цей метод активно використовують у межах дезінформаційних кампаній, зокрема у медіа, які контролює російська держава. Варто також враховувати, що в інформаційному просторі Сполучених Штатів наявні й інші канали впливу, включаючи відвертих пропагандистів та агентів впливу, які часто залишаються поза увагою американських спецслужб. Це зумовлено прихильністю США до свободи слова та недопущення переслідувань альтернативних точок зору. Унаслідок цього низка журналістів, блогерів та представників російських медіа продовжують працювати у західному інформаційному просторі, просуваючи стратегічний наратив про “дороговартісну” та “невиправдану” для Вашингтона війну, що подається як авантюра адміністрації президента Джо Байдена.

Таким чином, війну в Україні дедалі частіше використовують як інструмент у внутрішньополітичній боротьбі у США. Це створює сприятливе середовище для активного просування російських наративів та дезінформації, які можуть вводити в оману значну частину американських громадян. Для протидії подібним загрозам потрібно вжити низку комплексних заходів, що сприятимуть збереженню рівня підтримки України у США та мінімізують вплив дезінформації на місцеву аудиторію. До таких заходів належать:

1. Розроблення систем автоматичного моніторингу дезінформації, що базуються на методах машинного навчання для оперативної ідентифікації шкідливого контенту та посилення захисту інформаційного середовища – соціальних мереж, медіаресурсів і офіційних урядових платформ.

2. Запуск власних інформаційних кампаній, спрямованих на популяризацію фактчекінгу та спростування дезінформації, зокрема в соціальних мережах та офіційних каналах, особливо щодо українсько-американських відносин.

3. Залучення впливових осіб, які підтримують Україну та мають високу довіру серед американської аудиторії. Зірки культури, медіа та лідери думок можуть стати ефективними ретрансляторами перевіреної інформації та противагою російським спікерам.

4. Комунікації, орієнтовані на емоції та спільні цінності, зокрема кампанії, які підкреслюють значущість демократії, прав людини, свободи та гідності – цінностей, що є спільними для українського та американського народів. Доцільно також демонструвати потенційні загрози для безпеки США у разі поразки України у війні як у середньостроковій, так і довгостроковій перспективі.

Висновки. Ця стаття присвячена вивченню впливу російської дезінформації на громадську думку у Сполучених Штатах щодо підтримки України в умовах російсько-української війни. Отримані результати дають змогу сформулювати низку ключових висновків. У дослідженні було проаналізовано найбільш дієві механізми поширення дезінформації, а також домінантні наративи, які активно транслюють публічні особи, медійні структури та організації на території США. Ці наративи спрямовані на зниження рівня підтримки України серед американської аудиторії та на посилення внутрішньої поляризації американського суспільства. Особлива увага була приділена ролі соціальних мереж, правоконсервативних медіа, а також політиків і медійних лідерів думок як каналів поширення дезінформації.

Оцінка впливу цих інформаційних кампаній на політичні процеси у США, зокрема на формування рішень адміністрації, є особливо цінним елементом цього дослідження. Результати можуть бути використані як практичний інструмент для розроблення стратегій протидії дезінформаційним впливам. Запропоновані в роботі рекомендації здатні допомогти урядовим структурам, неурядовим організаціям та міжнародним партнерам краще зрозуміти, яким чином російські комунікаційні стратегії впливають на західну громадську думку, та адаптувати власні підходи до публічної комунікації з метою нейтралізації цього впливу.

Методологічною основою дослідження став комплексний підхід, який об'єднує контент-аналіз, соціологічні методи та кейс-стаді. Така багаторівнева структура дозволила отримати глибоке та багатовимірне уявлення про сучасні дезінформаційні практики. Використання даних авторитетних соціологічних досліджень, зокрема опитувань Інституту Геллапа, забезпечило емпіричну надійність та аналітичну обґрунтованість висновків.

Водночас дослідження має певні обмеження. Зокрема, частина висновків базується на аналізі вторинних джерел, що певною мірою знижує рівень наукової новизни окремих результатів. Крім того, стрімка динаміка змін в інформаційному середовищі спричиняє ризик швидкого старіння деяких зібраних даних, що вимагає постійного оновлення дослідницьких підходів.

У перспективі подальші дослідження мають бути зосереджені на:

1. Розробленні більш ефективних заходів протидії дезінформаційним кампаніям Кремля, що базуватимуться на виявлених механізмах поширення контенту.

2. Оцінюванні впливу дезінформації на окремі соціальні групи з урахуванням таких чинників, як політичні вподобання, рівень освіти, медіаграмотність, обізнаність у міжнародних процесах і загальне ставлення до України.

3. Вивченні довгострокових наслідків дезінформації для міжнародної підтримки України, а також для політичного дискурсу в США в цілому.

Загалом результати дослідження становлять вагоме підґрунтя для подальших академічних розвідок у галузі інформаційної безпеки, політичної комунікації та міжнародних відносин.

Бібліографічні покликання:

Гадзинська, І., Міхальков, С., Тимошенко, М. та Литвинов, В., (2024). Американські гойдалки. Від трампістів до комуністів, хто і як агітує за припинення допомоги Україні. *Тексти.org.ua*. Отримано з: <https://texty.org.ua/projects/112501/amerykanski-hojdalky/?src=main#network>

Раєвський, Д. та Скібіцька, Ю., (2022). Втомилися від заяв Ілона Маска про мир з росією? Він не один – припинити допомагати Україні закликають Джордан Пітерсон, Бен Шапіро і Джо Роган. Як західні лідери думок стали рупором кремля – розбір “Бабеля”. *Бабель*. Отримано з: <https://babel.ua/texts/85811-vtomilisy-vid-zayav-ilona-maski-pro-mir-z-rosiyeyu>

Brenan, M., (2024). More Americans say the U.S. is not helping Ukraine enough. *Gallup.com*. Retrieved from: <https://news.gallup.com/poll/643601/americans-say-not-helping-ukraine-enough.aspx>

Colton T. J., Charap S. Everyone loses: the ukraine crisis and the ruinous contest for post-soviet eurasia. Taylor & Francis Group, 2018.

Peterson, J., (2022). PETERSON: Russia vs. Ukraine or civil war in the West?. *The Daily Wire*. Retrieved from: <https://www.dailywire.com/news/russia-vs-ukraine-or-civil-war-in-the-west>

PowerfulJRE, (2022). Tulsi Gabbard on Ukraine and the military-industrial complex. YouTube. Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=rAfwpfUBw1M>

The Biden-Harris administration's national security strategy, (2022). *The White House*. Retrieved from: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/10/12/fact-sheet-the-biden-harris-administrations-national-security-strategy/>

Umland, A., (2023). Russian narratives, Ukraine, and US right-wing punditry: how Kremlin propaganda used a 2021 Washington think-tank debate. *Ibidem Verlag*. 262, 359–381. Retrieved from: https://www.academia.edu/107187045/Russian_Narratives_Ukraine_and_US_Right_Wing_Punditry_How_Kremlin_Propaganda_Used_a_2021_Washington_Think_Tank_Debate

Yang, Y., McCabe, S. та Hindman, M., (2024). Does Russian propaganda lead or follow? Topic coverage, user engagement, and RT and Sputnik's agenda influence on US media. *The International Journal of Press/Politics*. Retrieved from: <https://doi.org/10.1177/19401612241271074>

Znamenski, A. та Kuzio, T., (2023). Collusion and conspiracy theories: US domestic politics and Russian active measures. *Ibidem Verlag. Russian Disinformation and Western Scholarship*, 237–266. Retrieved from: <https://doi.org/10.17613/r5ck-w272>

References:

Hadzynska, I., Mikhalkov, S., Tymoshenko, M. та Lytvynov, V., (2024). Amerykanski hoydalky. Vid trampistiv do komunistiv, khto i yak ahituye za pryplinennya dopomohy Ukrayini. *Texty.org.ua*. Retrieved from: <https://texty.org.ua/projects/112501/amerykanski-hojdalky/?src=main#network> [in Ukrainian]

Raievskiy, D. та Skibitska, Yu., (2022). Vtomylsya vid zayav Ilona Maski pro myr z rosiyeyu? Vin ne odyne – pryptynty dopomahaty Ukrayini zaklykayut Dzhordan Peterson, Ben Shapiro i Dzho Rohan. Yak zakhidni lidery dumok staly ruporom kremlya – rozbir «Babelya». *Babel*. Retrieved from: <https://babel.ua/texts/85811-vtomilisy-vid-zayav-ilona-maski-pro-mir-z-rosiyeyu> [in Ukrainian]

Brenan, M., (2024). More Americans say the U.S. is not helping Ukraine enough. *Gallup.com*. Retrieved from: <https://news.gallup.com/poll/643601/americans-say-not-helping-ukraine-enough.aspx>

Colton T. J., Charap S. Everyone loses: the ukraine crisis and the ruinous contest for post-soviet eurasia. Taylor and Francis Group, 2018.

Peterson, J., (2022). PETERSON: Russia vs. Ukraine or civil war in the West?. *The Daily Wire*. Retrieved from: <https://www.dailywire.com/news/russia-vs-ukraine-or-civil-war-in-the-west>

PowerfulJRE, (2022). Tulsi Gabbard on Ukraine and the military-industrial complex. *YouTube*. Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=rAfwpfUBw1M>

The Biden-Harris administration's national security strategy, (2022). *The White House*. Retrieved from: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/statements-releases/2022/10/12/fact-sheet-the-biden-harris-administrations-national-security-strategy/>

Umland, A., (2023). Russian narratives, Ukraine, and US right-wing punditry: how Kremlin propaganda used a 2021 Washington think-tank debate. *Ibidem Verlag*. 262, 359–381. Retrieved from: https://www.academia.edu/107187045/Russian_Narratives_Ukraine_and_US_Right_Wing_Punditry_How_Kremlin_Propaganda_Used_a_2021_Washington_Think_Tank_Debate

Yang, Y., McCabe, S. та Hindman, M., (2024). Does Russian propaganda lead or follow? Topic coverage, user engagement, and RT and Sputnik's agenda influence on US media. *The International Journal of Press/Politics*. Retrieved from: <https://doi.org/10.1177/19401612241271074>

Znamenski, A. та Kuzio, T., (2023). Collusion and conspiracy theories: US domestic politics and Russian active measures. *Ibidem Verlag. Russian Disinformation and Western Scholarship*, 237–266. Retrieved from: <https://doi.org/10.17613/r5ck-w272>

THE IMPACT OF RUSSIAN DISINFORMATION ON US PUBLIC OPINION ON UKRAINE IN THE CONTEXT OF THE RUSSO-UKRAINIAN WAR

Andriy Trofymov ^{a,*}

^a*Department of National Security and Political Science, The National University of Ostroh Academy, Ostroh, Ukraine*

ABSTRACT

The article analyzes the impact of Russian disinformation on US public opinion regarding support for Ukraine in the context of the Russo-Ukrainian War. The key aspects that determine the perception of the American society of the need for military and financial assistance to Ukraine are considered. Particular attention is paid to the evolution of public sentiment in the United States, which has undergone significant changes under the influence of disinformation

ARTICLE INFO

Keywords:

Russian disinformation, public opinion, information warfare, Russo-Ukrainian War

***Corresponding author:**

andrii.trofymov@oa.edu.ua

campaigns aimed at weakening confidence in official messages and international commitments of the United States. The results of public opinion polls show that the number of Americans who believe that aid to Ukraine is excessive is growing. Based on the analysis of Gallup's data, the study traces how Russian disinformation influences the formation of perceptions of the war, using narratives about the economic disadvantage of supporting Ukraine for American taxpayers and the allegedly provocative actions of the United States against Russia. These narratives are amplified in the media space, especially through social media and alternative media, which creates a favorable environment for the formation of polarized views. The key mechanisms for spreading disinformation are also discussed, including manipulative news, fake news, and distortion of real events. Particular emphasis is placed on the strategic use of emotional influence to create negative associations with Ukraine. It is noted that Russian disinformation is aimed at undermining the credibility of the US administration, its foreign policy and international security initiatives. The influence of public sentiment on US political decisions regarding Ukraine is analyzed. The author demonstrates how the spread of skepticism among Americans about the continuation of financial support for Kyiv affects the strategic approaches of the Joseph Biden administration. At the same time, the paper emphasizes the importance of countering disinformation campaigns to ensure sustained U.S. support for Ukraine. The findings of this study provide tools for a deeper understanding of the dynamics of disinformation's influence on public opinion and decision-making in the United States, and highlight the challenges Ukraine faces in its struggle for international support.

*ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-9533-7710>

Article history:

Received 06.10.2024

Accepted 29.11.2024

Content from this work may be used under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International Licence (CC BY 4.0). Any further distribution of this work must maintain attribution to the author(s) and the title of the work, journal citation and DOI.

МОТИВИ ПРИХОДУ ДО ВЛАДИ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ В УКРАЇНІ: АНАЛІЗ ВИПАДКУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Олександра Лось^{а,*}

^а кафедра національної безпеки та політології,
Національний університет "Острозька академія", Острог, Україна

АНОТАЦІЯ

У роботі досліджено питання мотивації приходу до влади на місцевому рівні на прикладі громад Волинської області. Мета дослідження – проаналізувати вплив особистих цінностей представників органів місцевого самоврядування на їхню мотивацію працювати в місцевих органах влади. Робота розглядає основні теоретичні підходи до визначення поняття влади, її зв'язок із мотиваційними аспектами особистості, а також роль цінностей у формуванні мотиваційної структури. Дослідження ґрунтується на методиці вивчення мотиваційно-ціннісних типів, яку розробив Ш. Шварц, та проведеному кількісному анкетному опитуванні представників місцевого самоврядування Волинської області. Авторка акцентує увагу на важливості розуміння особистих цінностей для ефективного управління та політичної діяльності на місцевому рівні. Результати роботи засвідчують, що особисті цінності мають значний вплив на мотивацію працювати в органах місцевої влади, що впливає на якість та ефективність виконання службових обов'язків. Висновки дослідження можуть бути корисними для розроблення рекомендацій щодо вдосконалення системи управління на місцевому рівні.

Ключові слова:

мотивація, цінності, органи місцевого самоврядування, мотиваційно-ціннісні типи

^{*}адреса для кореспонденції:
oleksandralos91@gmail.com

^{*}ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-3694-9840>

Історія статті:

Надійшла 23.09.2024

Прийнята 20.11.2024

Зміст цієї роботи може бути використаний на умовах міжнародної ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0). Будь-яке подальше розповсюдження цієї роботи повинно містити покликання на автора(ів) та назву роботи, покликання на журнал та DOI.

Вступ. У численних наукових працях владу часто розглядають крізь призму внутрішнього прагнення індивіда контролювати, впливати або домінувати над іншими. Для окремих осіб обіймання владних посад асоціюється з досягненням успіху, високим соціальним статусом та можливістю реалізувати

власні інтереси. Водночас деякі дослідники акцентують увагу на значенні зовнішніх мотиваційних факторів, зокрема матеріальних стимулів. Мішель Фуко наголошує на тому, що дослідження феномену влади суттєво поступаються за рівнем теоретико-методологічного забезпечення порівняно з економічними чи природничими науками. На його переконання, владу здебільшого аналізують у межах правового дискурсу, зосередженого на питаннях легітимності та особливостях функціонування інституційних механізмів (Foucault, 1982: 777–795). Водночас він підкреслює односторонність цього підходу та його обмежену здатність адекватно пояснити складність явища влади.

Під час дослідження мотивів здобуття влади в контексті місцевого самоврядування в Україні рідко аналізують особистісні цінності. Як правило, поняття цінностей згадують у зв'язку з визначенням цілей публічного управління, зокрема в широкому соціальному контексті. У таких випадках цінності трактують як похідні від норм міжнародного права, положень національної конституції, а також релігійних, культурних і традиційних засад кожного конкретного суспільства. Американський політолог Стенлі Фельдман звертає увагу на недостатньо розвинений у науковій літературі підхід до аналізу організацій, який ґрунтується на концепції ціннісного конструювання (Feldman, 2003: 477–508). Учений переконаний, що у сфері соціальних наук дослідження будь-якої проблематики нерозривно пов'язане з цінностями, які лежать в основі людської поведінки та світогляду.

Професорка соціальної психології з Університетського коледжу Лондона Анна Гіноте у своїй роботі «Як влада впливає на людей: активація, бажання та пошук мети» доходить висновку, що влада може мати деструктивний вплив на продуктивність, соціальні взаємодії та етичну поведінку (Guinote, 2017: 353–381). Залежно від того, якими саме цінностями керується індивід, змінюється і характер впливу влади – від позитивного до негативного. На думку дослідниці, розгляд влади має відбуватися крізь призму особистісних характеристик, оскільки саме індивіди є її носіями та реалізаторами.

Таким чином, питання мотивацій приходу до влади, особливо на рівні місцевого самоврядування, залишається недостатньо опрацьованим у науковому полі. Особисті цінності, що значною мірою формують мотиваційні установки публічних діячів, потребують ґрунтовнішого аналізу. Такий підхід дає змогу глибше усвідомити, як ціннісні орієнтації впливають на управлінські рішення та професійну поведінку представників влади.

Огляд літератури. Поняття влади посідає одне з центральних місць у соціальних науках і викликає значну увагу дослідників, які підходять до його вивчення з філософських, соціологічних і психологічних позицій. Класик соціології Макс Вебер у своїй праці «Свобода і примус у правових спільнотах» виокремлює три типи легітимного панування: традиційне, харизматичне та раціонально-легальне (Вебер, 1998: 83–86). Він акцентує на тому, що влада може мати форму як примусу, так і авторитету, а легітимною вважає лише другу.

Талкотт Парсонс у своїй концепції політичної влади трактує її як символічний засіб комунікації, який функціонує у процесах соціальної взаємодії і спрямований на досягнення загального блага (Parsons, 1963: 232–262). Він порівнює владу з грошима, підкреслюючи її інструментальну, а не самодостатню цінність: значущими є не ресурси як такі, а цілі, які можна досягти за їх допомогою.

Фрідріх Ніцше вбачає в прагненні до влади первинний інстинкт, який лежить в основі більшості людських дій, навіть моральних чи альтруїстичних (Ніцше, 1–14). Його ідея «надлюдини» втілює концепцію індивіда, який реалізує свою волю до влади через творчу самореалізацію і відмову від загальноприйнятих норм.

Психоаналітична традиція подає прагнення до влади як реакцію на внутрішні психологічні потреби. Карен Хорні та Роберт Вінч трактують його як компенсаторний механізм, що допомагає подолати відчуття неповноцінності, закладене ще в дитячому віці (Winch, Horney, 1946). Подібної думки дотримувався Еріх Фромм, який у праці «Втеча від свободи» зазначав, що прагнення контролю є відповіддю на тривогу, пов'язану з надмірною відповідальністю за власне життя (Anshen, Fromm, 1948). Альфред Адлер вважав це проявом спроби компенсувати особисту невпевненість, виокремлюючи продуктивні й деструктивні форми такої мотивації (Adler, 2013). У свою чергу, Карл Юнг пов'язував прагнення до влади з архетипом «тіні» – несвідомим джерелом інстинктивних імпульсів, яке за відсутності інтеграції може спричинити агресивну або руйнівну поведінку (Jung, 1959).

Суттєвий внесок у розуміння влади зробили й соціально-політичні теоретики. Стівен Лукс окреслює три виміри влади, зокрема її приховані форми, що впливають на переконання та цінності індивідів (Lukes, 1974). На його думку, справжня влада полягає не лише в управлінні діями, а й у формуванні світогляду. Антоніо Грамші, розвиваючи концепцію культурної гегемонії, демонструє, як панівні ідеї підтримують владну структуру через освіту, культуру та релігію (Holub et al., 1996).

У сучасному контексті вивчення мотивації до влади нерозривно пов'язане з аналізом людських цінностей. Шалом Шварц, дослідник у галузі соціальної психології, розробив теорію універсальних цінностей, що визначають поведінку та вибір людини (Schwartz, 1994). Він стверджує, що влада є лише однією з базових мотивацій, яка конкурує з такими цінностями, як досягнення, самостійність, традиції або турбота про інших. Ієрархія цих цінностей індивідуалізує мотивацію та зумовлює конкретну поведінку в політичному житті.

Паралельно Стенлі Фельдман наголошує, що ідеологічна орієнтація часто коріниться у ціннісних упередженнях, що формують політичні установки (Feldman, 2003: 477–508). Анна Гіноте, аналізуючи вплив влади на поведінку, доходить висновку, що саме система цінностей визначає, чи буде влада діяти деструктивно чи конструктивно (Guinote, 2017: 353–381).

Таким чином, наявні дослідження свідчать про складну природу прагнення до влади, в якій особистісні цінності, досвід, соціальний контекст і психологічні

механізми переплітаються в єдину структуру мотивації. Теорія Шварца є однією з найбільш придатних до емпіричного застосування, що й зумовлює її обрання як основи для цього дослідження.

Мета та завдання. Основна мета дослідження полягає у виявленні впливу системи особистісних цінностей посадових осіб, які працюють в органах місцевого самоврядування Волинської області, на їхню мотивацію брати участь в управлінських процесах на локальному рівні. Особливу увагу приділено дослідженню того, наскільки ціннісні орієнтації визначають прагнення до влади як інструменту самореалізації, соціального впливу або досягнення публічного блага.

Для досягнення поставленої мети передбачено вирішення кількох дослідницьких завдань:

1. Провести аналітичний огляд наукових підходів щодо взаємозв'язку між особистісними цінностями індивіда та його мотиваційною структурою, зокрема в контексті прагнення до владних ролей.

2. Реалізувати емпіричне дослідження у формі соціологічного опитування серед представників органів місцевого самоврядування Волині з метою виявлення домінантних ціннісних орієнтирів та мотиваційних установок.

3. З'ясувати, які саме соціально-демографічні чинники (стать, вік, освітній рівень) можуть впливати на розподіл ієрархій цінностей серед представників органів влади на місцях, і наскільки значущою є ця варіативність.

Ці завдання спрямовані на глибше розуміння внутрішньої логіки функціонування місцевих еліт та дають змогу оцінити потенціал персонального чинника в забезпеченні ефективності місцевого врядування.

Методи дослідження та дані. У межах дослідження особистісних цінностей представників місцевої влади було застосовано стандартизований портретний ціннісний опитувальник (Portrait Values Questionnaire – Revised Revised, PVQ-RR), який розробив Шалом Шварц, автор теорії базових універсальних цінностей (Schwartz, 2021). Цей інструмент вимірює 57 індивідуальних цінностей, які об'єднуються в десять основних мотиваційно-ціннісних типів: самостійність, стимуляція, гедонізм, досягнення, влада, безпека, конформізм, традиціоналізм, доброзичливість та універсалізм.

Збір емпіричних даних здійснено методом анкетування, в ході якого респондентам було запропоновано оцінити ступінь схожості з вигаданою особою, змальованою в кожному з 57 тверджень опитувальника. Описані портрети містили характеристики, які опосередковано виявляють певну ціннісну орієнтацію. Респонденти мали оцінити ці описи за шкалою від «зовсім не схожа на мене» до «дуже схожа на мене». Щоб знизити ймовірність упереджених відповідей та забезпечити гендерну чутливість, анкети були адаптовані відповідно до статі респондента.

З метою виявлення впливу соціально-демографічних змінних (вік, стать, освітній рівень) на ціннісні типи, визначені за опитувальником PVQ-RR, у дослідженні було використано метод однофакторного дисперсійного аналізу (ANOVA). Цей статистичний підхід дозволяє оцінити значущість різниць

у середніх показниках залежних змінних (мотиваційно-ціннісних типів) між окремими групами респондентів відповідно до незалежних змінних.

Процедура опрацювання здобутих даних передбачала кілька аналітичних етапів. По-перше, для кожного мотиваційного типу було обчислено середнє арифметичне значення відповідних тверджень, що дозволило отримати агреговані оцінки для кожного респондента. По-друге, щоб усунути індивідуальний ефект схильності до високих або низьких оцінок, було розраховано індивідуальний середній рейтинг усіх 57 тверджень (MRAT – Mean RATing). По-третє, значення кожного мотиваційного типу було центровано способом віднімання MRAT з отриманого середнього значення. Така процедура дозволила забезпечити вищу точність під час порівняння міжособистісних відмінностей у структурі цінностей.

Застосування методології Шварца в поєднанні з дисперсійним аналізом створює надійне підґрунтя для виявлення стійких зразків ціннісної мотивації представників органів місцевого самоврядування та дозволяє репрезентативно оцінити вплив соціально-демографічних характеристик на формування їхніх мотиваційних установок.

Результати дослідження. Кожен із десяти мотиваційно-ціннісних типів, виокремлених у теорії Шалом Шварца, пов'язаний із певними базовими життєвими орієнтирами, які формують внутрішню мотивацію індивіда (Schwartz, 2012). Так, тип «Досягнення» характеризується прагненням до соціально визнаного успіху через демонстрацію власної компетентності відповідно до очікувань оточення. Ціннісний тип «Влада» спрямований на набуття соціального статусу, престижу, домінування над іншими особами чи доступ до ресурсів. Ці два типи поділяють спільну рису – орієнтацію на соціальне визнання.

Установки, притаманні типу «Самоуправління», передбачають цінування особистої свободи, автономного мислення, творчого підходу та незалежності в ухваленні рішень. Тип «Стимуляції» пов'язаний з потребою в новизні, гострих відчуттях та життєвому динамізмі. Натомість тип «Гедонізм» акцентує увагу на задоволенні та насолоді як важливих життєвих орієнтирах. Цінність «Безпека» зосереджена на потребі в стабільності, порядку та захисті як на індивідуальному, так і на суспільному рівнях.

Тип «Конформізм» передбачає стримування власних імпульсів і дій, що можуть завдати шкоди або суперечити суспільним очікуванням. Він проявляється в щоденній взаємодії переважно з близьким соціальним оточенням. Цінність «Традиційність» апелює до поваги, лояльності та прийняття усталених норм, зумовлених культурними чи релігійними чинниками. «Універсалізм» передбачає орієнтацію на турботу про інших, толерантність та екологічну свідомість, тоді як тип «Доброзичливість» фокусується на підтримці добробуту осіб, із якими респондент безпосередньо взаємодіє.

Перед проведенням подальших статистичних розрахунків було виконано процедуру оброблення даних у три етапи. Спочатку обчислено середнє значення по кожному з 10 мотиваційних типів, беручи до уваги відповідні твердження опитувальника. Далі враховано індивідуальний середній рейтинг

(MRAT) для кожного респондента по всіх 57 твердженнях. Завершальним кроком стало центрування результатів: від кожного з десяти середніх значень віднято індивідуальний MRAT, що дозволило нейтралізувати вплив загальної схильності до високих чи низьких оцінок. Це особливо важливо з огляду на соціальну бажаність відповідей: деякі респонденти можуть свідомо завищувати оцінки позитивно забарвлених характеристик або занижувати негативні.

Шалом Шварц (2012) стверджує, що між різними суспільствами існує відносна узгодженість у ранжуванні базових цінностей. Зазвичай найвищі оцінки мають «Доброзичливість», «Універсалізм» і «Самоуправління», а найменші – «Влада» та «Стимуляція». Результати, здобуті в межах дослідження у Волинській області, частково підтверджують ці спостереження (табл. 1).

Таблиця 1

Середні оцінки мотиваційно-ціннісних типів представників органів місцевого самоврядування у Волинській області

Назва мотиваційно ціннісного типу	Середня невідцентрована оцінка	Середня відцентрована оцінка (С)
Самоуправління	4,58	0,39
Стимуляція	4,15	-0,04
Гедонізм	3,87	-0,32
Досягнення	3,83	-0,36
Влада	2,49	-1,71
Безпека	4,70	0,51
Конформізм	4,32	0,13
Традиційність	4,36	0,17
Доброзичливість	4,61	0,42
Універсалізм	4,53	0,34

Джерело: таблицю створила авторка на основі зібраних даних із опитування представників органів місцевого самоврядування Волинської області.

Серед усіх мотиваційних типів найнижчий показник спостерігається в категорії «Влада» – 2,49 (відцентрована оцінка -1,71). Однак, на відміну від результатів Шварца, не «Стимуляція», а «Досягнення» (3,83) та «Гедонізм» (3,87) виявилися наступними за рівнем знижених оцінок. Найвищу середню оцінку отримала цінність «Безпека» – 4,7 (відцентрована – 0,51), що свідчить про домінування прагнення до стабільності серед опитаних представників місцевої влади. З огляду на те, що система цінностей є змінною та чутливою до життєвого досвіду, було висунуто припущення щодо можливої залежності оцінок від вікових особливостей респондентів.

Спираючись на теорію розвитку особистості Еріка Еріксона (1959), можна припустити, що молодь частіше орієнтується на самореалізацію, кар'єрний розвиток і задоволення, тоді як у середньому віці більшою є зосередженість на родинних цінностях, стабільності та спадкоємності. У зрілому віці перевагу віддають традиціям та усталеним нормам. Шварц також зазначає, що тип «Доброзичливість»

зазвичай є домінантним для осіб середнього віку, тоді як «Традиційність» переважає в старшому віці. Проте результати нашого опитування не виявили значущого впливу віку на структуру цінностей респондентів. Це може пояснюватися тим, що більшість опитаних належали до однієї вікової групи, а саме середнього віку, яка є типовою для зайнятості в органах місцевого самоврядування.

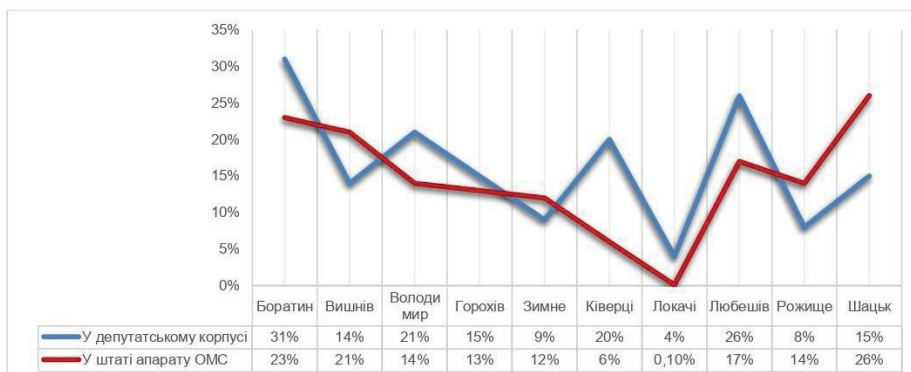

Рис. 1. Частка молоді в органах місцевого самоврядування на прикладі 10 громад Волинської області.

Джерело: Дослідження в 10 партнерських громадах Волинської області Проекту USAID «ГОВЕРЛА».

На рис. 1 представлено частку молоді в штатних структурах місцевих рад десяти громад Волинської області, що брали участь у Проєкті USAID «ГОВЕРЛА». Подібну вікову структуру демонструють і загальнонаціональні дані, які оприлюднило Національне агентство з питань державної служби (Рис. 2).

Рис. 2. Фактична кількість державних службовців, які працюють, у віковому та гендерному розрізі в Україні

Джерело: Національне агентство України з питань державної служби.

Результати дисперсійного аналізу ANOVA (Рис. 3) показали, що показники таких мотиваційних типів, як «Самоуправління», «Стимуляція», «Досягнення», «Безпека», «Доброзичливість» і «Конформізм» не демонструють статистично значущого зв'язку зі статтю чи рівнем освіти.

Response C_Self_Direction :						Response C_Achievement :					
	Df	Sum Sq	Mean Sq	F value	Pr(>F)		Df	Sum Sq	Mean Sq	F value	Pr(>F)
Education	1	0.2813	0.28131	0.9866	0.3309	Education	1	0.2958	0.29577	0.6355	0.4335
Gender	1	0.3872	0.38720	1.3580	0.2558	Gender	1	0.9642	0.96420	2.0718	0.1635
Residuals	23	6.5578	0.28512			Residuals	23	10.7039	0.46539		
Response C_Stimulation :						Response C_Security :					
	Df	Sum Sq	Mean Sq	F value	Pr(>F)		Df	Sum Sq	Mean Sq	F value	Pr(>F)
Education	1	0.0022	0.00215	0.0036	0.9529	Education	1	0.0535	0.053515	0.2738	0.6058
Gender	1	0.1884	0.18840	0.3123	0.5817	Gender	1	0.0215	0.021457	0.1098	0.7434
Residuals	23	13.8743	0.60323			Residuals	23	4.4952	0.195443		
Response C_Benevolence :						Response C_Conformity :					
	Df	Sum Sq	Mean Sq	F value	Pr(>F)		Df	Sum Sq	Mean Sq	F value	Pr(>F)
Education	1	0.0044	0.004365	0.0179	0.8949	Education	1	0.0250	0.025035	0.0799	0.7800
Gender	1	0.0026	0.002568	0.0105	0.9193	Gender	1	0.1901	0.190135	0.6068	0.4439
Residuals	23	5.6233	0.244491			Residuals	23	7.2064	0.313321		

Рис. 3. Результати дисперсійного аналізу ANOVA для незалежних змінних «стать» та «рівень освіти»

Джерело: обрахунки авторки.

Натомість виявлено значущий взаємозв'язок між статтю респондента та рівнем оцінок за типами «Гедонізм» та «Традиційність» (Рис. 4). Водночас жінки виявили дещо вищу орієнтацію на задоволення від життя, особливо в аспекті використання будь-якої нагоди для розваг – 3,1 проти 2 балів у чоловіків.

Response C_Hedonism :					
	Df	Sum Sq	Mean Sq	F value	Pr(>F)
Education	1	0.2237	0.2237	0.3094	0.58345
Gender	1	4.9491	4.9491	6.8426	0.01545 *
Residuals	23	16.6355	0.7233		
Response C_Tradition :					
	Df	Sum Sq	Mean Sq	F value	Pr(>F)
Education	1	0.0482	0.04819	0.1543	0.69804
Gender	1	1.7432	1.74317	5.5827	0.02697 *
Residuals	23	7.1817	0.31225		

Рис. 4. Результати аналізу впливу освіти та статі на мотиваційно ціннісний тип «Традиційність»

Джерело: обрахунки авторки.

У сфері традиційних цінностей також спостерігаються гендерні відмінності: чоловіки обрали твердження, пов'язані зі скромністю, вірністю традиціям та прийняттям своєї ролі в суспільстві. За всіма пунктами середні значення відповідей чоловіків перевищували жіночі, особливо щодо самозадоволення тим, що маєш (4,3 проти 3,7) та прихильності до культурних звичаїв (5,1 проти 4,6).

Найбільш показовим є виявлений зв'язок між типами «Влада» та «Універсалізм» (Рис. 5). Обидві статі однаково оцінили важливість того, щоб їхні вказівки виконували (3,7). Проте жінки частіше розглядали владу як інструмент досягнення матеріальних благ – оцінка 2,9 проти 1,3 у чоловіків. Жінки також більшою мірою схильні асоціювати владу з багатством і здатністю до примусу. Своєю чергою, тип «Універсалізм» частіше домінує в чоловіків. Це проявляється у вищих оцінках щодо захисту слабких (5,4 проти 4,6), участі в екологічних ініціативах (4,8 проти 3,5), розуміння інших людей (5 проти 3,8) та толерантності до інакшості.

Response C_Power :						
	Df	Sum Sq	Mean Sq	F value	Pr(>F)	
Education	1	0.322	0.3220	0.5948	0.4484265	
Gender	1	8.168	8.1680	15.0872	0.0007496	***
Residuals	23	12.452	0.5414			
Response C_Universalism :						
	Df	Sum Sq	Mean Sq	F value	Pr(>F)	
Education	1	0.03736	0.03736	0.5176	0.4791	
Gender	1	2.01415	2.01415	27.9012	2.323e-05	***
Residuals	23	1.66034	0.07219			

Рис. 5. Результати аналізу впливу освіти та статі на мотиваційно-ціннісні типи «Влада» та «Універсалізм»

Джерело: обрахунки авторки.

Для представників обох статей виявилось однаково важливим, щоб інші дотримувалися їхніх вказівок (середнє значення для чоловіків і жінок становить 3,7). Водночас жінки частіше, ніж чоловіки, розглядають владу як інструмент для досягнення матеріальних вигод: їхня оцінка становить 2,9 проти 1,3 у чоловіків, що може свідчити про більш тісну асоціацію влади з економічними перевагами в жіночій частини респондентів. Крім того, жінки виявили більшу орієнтацію на багатство – середня оцінка «3» (що відповідає варіанту «трохи схожа на мене») порівняно з оцінкою «2» у чоловіків (відповідно – «не схожий на мене»), що додатково підкреслює їхню вираженішу матеріальну спрямованість.

Щодо використання влади з примусовою метою жінки продемонстрували вищу схильність (оцінка 2) порівняно з чоловіками (1,2). Утім, загалом обидві групи респондентів не ототожнюють себе з насильницьким використанням влади, що видно із загального низького рівня підтримки такого твердження. Схожа тенденція простежується і в оцінках щодо важливості ролі особи, яка надає вказівки іншим: жінки оцінили цю характеристику вище (2,8) порівняно з чоловіками (2). Аналогічні результати щодо показника значущості володіння дорогими речами, які демонструють заможність, оскільки результат також вищий серед жінок (2,4) проти 1,1 у чоловіків, хоча середня оцінка для жінок залишається на межі між варіантами «не схожа» та «трохи схожа на мене».

Загалом серед посадовців місцевого самоврядування Боратинської, Вишнівської, Володимир-Волинської, Горохівської та Рожищенської громад жінки виявляють вищий рівень матеріальної орієнтації, а також сильніше прагнення використовувати владні повноваження з метою особистих економічних вигод і контролю над іншими порівняно з чоловіками. Водночас представники обох статей однаковою мірою надають значення здатності впливати на інших, щоб досягати послуху й виконання власних рішень.

Щодо мотиваційно-ціннісного типу “Універсалізм”, який тісно пов’язаний з альтруїстичними установками, спостерігаємо помітну гендерну відмінність. Зокрема, чоловіки надають більшої ваги захисту вразливих і слабких членів суспільства (оцінка 5,4, що знаходиться між “схожий на мене” та “дуже схожий”), тоді як жінки оцінили цей аспект нижче – 4,6. Така різниця може бути зумовлена стійкими гендерними стереотипами, згідно з якими чоловіків сприймають як “сильну статтю” із обов’язком захищати інших. У сучасному українському контексті ці уявлення, ймовірно, посилюються внаслідок війни, адже значна частина чоловіків була мобілізована до лав Збройних сил і бере участь у бойових діях. Це, своєю чергою, закріпило в суспільній свідомості образ чоловіка як воїна та захисника – ролі, які традиційно асоціюються з мужністю та фізичною силою.

У питанні важливості толерантності до різних соціальних груп та осіб оцінки чоловіків (5) і жінок (4,9) практично збігаються, що свідчить про схожий рівень чутливості до цього аспекту. Водночас чоловіки виявляють більшу схильність брати участь в ініціативах на захист довкілля (4,8 проти 3,5 у жінок), а також надають більшій значущості збереженню природи (5,1 порівняно з 4,5 у жінок). Схожий розрив спостерігається й у відповіді на твердження про відкритість до інших людей, які відрізняються від них: чоловіки продемонстрували оцінку 5 (“схожий на мене”), тоді як жінки – лише 3,8, що відповідає варіанту “трохи схожа на мене”.

Крім того, чоловіки більше підтримують ідею рівних можливостей для всіх людей (5,3) порівняно з жінками (4,6). Аналогічна тенденція простежується у ставленні до екологічної безпеки: важливість захисту природи від руйнування та забруднення чоловіки оцінили вище (5,3), ніж жінки (4,1). У твердженні про чесне ставлення до всіх людей, зокрема до незнайомих, чоловіки також мають дещо вищий показник (5) порівняно з жінками (4,7). А значущістю прийняття інших, навіть якщо вони мають протилежну думку, чоловіки знову демонструють вищу оцінку 4,7 проти 3,3 у жінок, що свідчить про вищу толерантність серед чоловіків у цьому аспекті.

Оскільки мотиваційно-ціннісні типи “Влада” та “Універсалізм” за своєю суттю є протилежними, важливо проаналізувати загальні тенденції, які спостерігаються серед представників органів місцевого самоврядування, аби зрозуміти, яка з орієнтацій, владна чи універсалістська, переважає у їхньому ціннісному профілі.

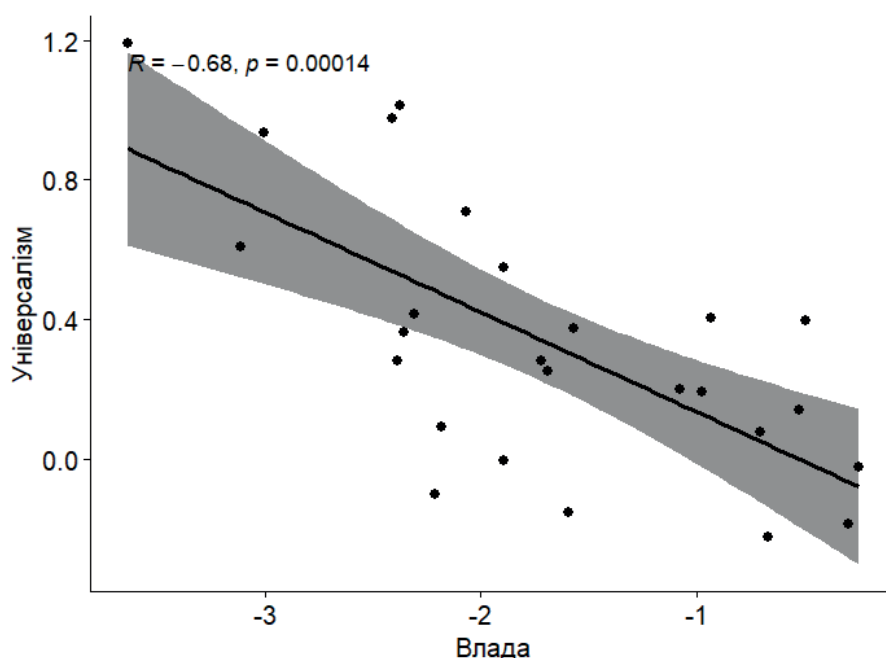

Рис. 6. Результати лінійної регресії
для мотиваційно-ціннісних типів «Влада» та «Універсальність»

Джерело: обрахунки авторки.

Результати лінійної регресії (Рис. 6) показують, що зі зростанням значення типу «Влада» на одну одиницю показник «Універсальності» знижується на 1,61. Це свідчить про суттєву негативну кореляцію між цими двома ціннісними орієнтирами. Інакше кажучи, що сильніше виражене прагнення до домінування та контролю, то меншою є схильність до альтруїстичних і гуманістичних ідеалів.

Висновки. Здійснений аналіз мотиваційно-ціннісних орієнтацій представників органів місцевого самоврядування у Волинській області виявив, що серед респондентів найменш вираженим є прагнення до домінування та контролю – тип «Влада» набрав найнижчий середній бал. Це свідчить про те, що мотивація до участі у владних структурах на місцевому рівні не зумовлюється бажанням безпосередньої переваги над іншими чи прагненням до статусного домінування.

Натомість вищі показники за типами «Досягнення» та «Гедонізм» вказують на значущість особистісної реалізації та орієнтації на задоволення життям серед посадовців. Водночас найвищу середню оцінку здобула цінність «Безпека», що підкреслює домінування потреби у стабільності, гармонії та соціальному порядку в системі мотивацій місцевих управлінців.

З огляду на вплив соціально-демографічних чинників, результати свідчать про відсутність значущих кореляцій між віком та структурою цінностей, що, ймовірно, пояснюється відносною однорідністю вибірки, оскільки більшість опитаних належали до середнього віку. Рівень освіти також не має істотного впливу на переважну більшість ціннісних типів. Натомість фактор статі виявився статистично значущим і заслуговує окремої уваги.

Здобуті дані засвідчили, що жінки, на відміну від чоловіків, частіше асоціюють владу з економічними вигодами та схильні сприймати її як засіб досягнення матеріальних благ. Вони також виявляють дещо більшу готовність використовувати владні повноваження у примусовий спосіб, хоча загалом і чоловіки, і жінки не ідентифікують себе з жорсткими формами контролю. При цьому чоловіки вищими оцінками наділяють цінності, пов'язані з альтруїзмом, рівністю та екологічною відповідальністю, що входять до кластеру «Універсалізм».

Серед чоловіків більш поширені установки на соціальну справедливість, захист природи, прийняття інших і підтримку вразливих груп. Хоча жінки загалом також надають певного значення цим аспектам, їхні оцінки в середньому нижчі. Водночас толерантність до різних соціальних груп обидві статі визнають як достатньо важливу, що свідчить про наявність базової чутливості до суспільного різноманіття.

Результати дослідження демонструють наявність гендерного поділу в мотиваційно-ціннісних установках представників місцевої влади: чоловіки більше орієнтовані на гуманістичні й альтруїстичні цінності, тоді як жінки частіше акцентують увагу на інструментальному вимірі влади. Виявлений негативний зв'язок між типами «Влада» та «Універсалізм» дозволяє зробити припущення про конфліктність цих орієнтацій у межах індивідуальної мотивації. Цей висновок має потенціал для подальшого вивчення з урахуванням специфіки гендерної соціалізації та ролі соціального контексту у формуванні управлінських пріоритетів.

Бібліографічні покликання:

Вебер, М. (1998). Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика, К., 1998. С. 83–86.

Ніцше, Ф. Жадання влади. Бібліотека української літератури, URL: <https://www.ukrilib.com.ua/world/printit.php?tid=3782>.

Стан молодіжної політики у Волинській області. Результати дослідження у 10 партнерських громадах Волинської області Проєкту USAID «ГОБЕРЛА» (2022). Децентралізація в Україні. URL: https://decentralization.ua/uploads/attachment/document/1088/Volyn_Youth_Policy_UKR.pdf.

Adler, A. (2013). The Science of Living (Psychology Revivals). In Routledge eBooks. <https://doi.org/10.4324/9780203386750>.

Anshen, R. N., & Fromm, E. (1948). Man for Himself. An Inquiry into the Psychology of Ethics. *The Philosophical Review*, 57(5), 518. <https://doi.org/10.2307/2181722>.

Erikson, E. H. (1959). Identity and the life cycle. <http://ci.nii.ac.jp/ncid/BA10089456>.

Feldman, S. (2003). Values, ideology, and the structure of political attitudes. In D. O. Sears, L. Huddy, & R. Jervis (Eds.), *Oxford handbook of political psychology*, pp. 477–508. Oxford University Press.

Foucault, M. (1982). The subject and power. *Critical Inquiry*, 8(4), 777–795. <https://doi.org/10.1086/448181>.

Guinote, A. (2017). How Power Affects People: Activating, Wanting, and Goal Seeking. *Annual review of psychology*, 68, 353–381. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010416-044153>.

Holub, R., Gramsci, A., & Boothman, D. (1996). Further Selections from the Prison Notebooks. *Italica*, 73(3), 453. <https://doi.org/10.2307/479844>.

Jung, C. (1959). Aion: Researches into the Phenomenology of the Self. URL: <https://ci.nii.ac.jp/ncid/BA24586211>.

Lukes, S. (1974). Power: a Radical View. URL: http://www.caledonianblogs.net/making_the_case/files/2009/12/Lorenzi-Reading.pdf.

Parsons, T. (1963). On the Concept of Political Power. *Proceedings of the American Philosophical Society*, 107(3), 232–262. <http://www.jstor.org/stable/985582>.

Schwartz, S. H. (1994). Are there universal aspects in the structure and contents of human values? *Journal of Social Issues*, 50(4), 19–45. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1994.tb01196.x>.

Schwartz, S. H. (2012). An overview of the Schwartz Theory of basic values. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1). <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1116>.

Schwartz, S. H. (2021). A Repository of Schwartz Value Scales with Instructions and an Introduction. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(2). <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1173>.

Winch, R. F., & Horney, K. (1946). Our Inner Conflicts: A Constructive Theory of Neurosis. *Marriage and Family Living*, 8(3), 79. <https://doi.org/10.2307/348790>.

References

Adler, A. (2013). The Science of Living (Psychology Revivals). In Routledge eBooks. <https://doi.org/10.4324/9780203386750>

Anshen, R. N., & Fromm, E. (1948). Man for Himself. An Inquiry into the Psychology of Ethics. *The Philosophical Review*, 57(5), 518. <https://doi.org/10.2307/2181722>

Erikson, E. H. (1959). Identity and the life cycle. <http://ci.nii.ac.jp/ncid/BA10089456>

Feldman, S. (2003). Values, ideology, and the structure of political attitudes. In D. O. Sears, L. Huddy, & R. Jervis (Eds.), *Oxford handbook of political psychology*, pp. 477–508. Oxford University Press.

Foucault, M. (1982). The subject and power. *Critical Inquiry*, 8(4), 777–795. <https://doi.org/10.1086/448181>

Guinote, A. (2017). How Power Affects People: Activating, Wanting, and Goal Seeking. *Annual review of psychology*, 68, 353–381. <https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010416-044153>

Holub, R., Gramsci, A., & Boothman, D. (1996). Further Selections from the Prison Notebooks. *Italica*, 73(3), 453. <https://doi.org/10.2307/479844>

Jung, C. (1959). Aion: Researches into the Phenomenology of the Self. URL: <https://ci.nii.ac.jp/ncid/BA24586211>

Lukes, S. (1974). Power: a Radical View. URL: http://www.caledonianblogs.net/making_the_case/files/2009/12/Lorenzi-Reading.pdf

Nitsshe, F. Zhadannia vlyady. Biblioteka ukrainskoi literatury, URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/printit.php?tid=3782> [in Ukrainian].

Parsons, T. (1963). On the Concept of Political Power. *Proceedings of the American Philosophical Society*, 107(3), 232–262. <http://www.jstor.org/stable/985582>

Schwartz, S. H. (1994). Are there universal aspects in the structure and contents of human values? *Journal of Social Issues*, 50(4), 19–45. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1994.tb01196.x>

Schwartz, S. H. (2012). An overview of the Schwartz Theory of basic values. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(1). <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1116>

Schwartz, S. H. (2021). A Repository of Schwartz Value Scales with Instructions and an Introduction. *Online Readings in Psychology and Culture*, 2(2). <https://doi.org/10.9707/2307-0919.1173>

Stan molodizhnoi polityky u Volynskii oblasti. Rezultaty doslidzhennia u 10 partnerskykh hromadakh Volynskoi oblasti Proiektu USAID “HOVERLA” (2022). Detsentralizatsiia v Ukraini. URL: https://decentralization.ua/uploads/attachment/document/1088/Volyn_Youth_Policy_UKR.pdf [in Ukrainian].

Veber, M. (1998). Sotsiologhiia. Zahalnoistorychni analizi. *Polityka*, K., 1998. S. 83–86. [in Ukrainian]

Winch, R. F., & Horney, K. (1946). Our Inner Conflicts: A Constructive Theory of Neurosis. *Marriage and Family Living*, 8(3), 79. <https://doi.org/10.2307/348790>

THE MOTIVES FOR COMING TO POWER AT THE LOCAL LEVEL IN UKRAINE: AN ANALYSIS OF THE CASE OF VOLYN REGION

Oleksandra Los^{a,*}

^aDepartment of National Security and Political Science, The National University of Ostroh Academy, Ostroh, Ukraine

ABSTRACT

The paper examines the issue of motivation to come to power at the local level on the example of communities in the Volyn region. The aim of the study is to analyze the influence of personal values of local authorities' representatives on their motivation to work in local authorities. The paper considers the main theoretical approaches to defining the concept of power, its connection with the motivational aspects of a person, as well as the role of values in shaping the motivational structure. The study is based on the methodology for studying motivational and value types developed by S. Schwartz and a quantitative questionnaire survey of representatives of local self-government in the Volyn region. The author emphasizes the importance of understanding personal values for effective management and political activity at the local level. The results of the study show that personal values have a significant impact on the motivation to work in local authorities, which in turn

ARTICLE INFO

Keywords:

motivation, values, local governments, motivational and value types

*Corresponding author:

oleksandralos91@gmail.com

*ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-3694-9840>

Article history:

Received 23.09.2024

Accepted 20.11.2024

affects the quality and efficiency of performance of official duties. The conclusions of the study can be useful for developing recommendations for improving the governance system at the local level.

Content from this work may be used under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International Licence (CC BY 4.0). Any further distribution of this work must maintain attribution to the author(s) and the title of the work, journal citation and DOI.

ЧИННИКИ ЕЛЕКТОРАЛЬНОГО УСПІХУ КАНДИДАТІВ У НАРОДНІ ДЕПУТАТИ ПІД ЧАС ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ (2014–2019 РОКИ)

Анна Лаврінець^{а,*}

^а кафедра національної безпеки та політології,
Національний університет "Острозька академія", Острозьк, Україна

АНОТАЦІЯ

У роботі досліджено чинники електорального успіху кандидатів у народні депутати України, що балотуються за мажоритарною системою. Потенційні чинники електорального успіху кандидатів у одномандатних округах визначено на прикладі парламентських виборів в Україні за 2014 та 2019 роки. Основним джерелом даних є вебсайт Центральної виборчої комісії, газета "Урядовий кур'єр" та архів якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук. Завдань дослідження досягнуто за допомогою методу множинної лінійної регресії двох наборів даних: дані про усіх кандидатів у народні депутати, що балотувалися за мажоритарною системою на парламентських виборах в Україні за 2014 рік (3194 кандидати), та дані про всіх кандидатів у народні депутати, що балотувалися за мажоритарною системою на парламентських виборах в Україні за 2019 рік (3080 кандидатів). Залежною змінною є кількість голосів, які здобули кандидати в народні депутати, а незалежними змінними є партійне висування, стать, вік та освіта кандидатів. Досліджено, що партійне висування, стать, вік та освіта були статистично значущими на виборах 2014 року. На парламентських виборах 2019 року статистично значущими змінними виявилися партійне висування, стать та освіта. Найбільш впливовим для електорального успіху кандидатів у народні депутати, яких обирали за мажоритарною системою, поміж досліджуваних чинників виявилось партійне висування як у 2014 році, так і у 2019 р. Також проаналізовано, що лише третина кандидатів у 2014 та 2019 роках мали партійну приналежність. Більшість кандидатів, які балотувалися за мажоритарною системою в ці роки, за гендерною ознакою

Ключові слова:

парламентські вибори, кандидати, політичні партії, електоральний успіх, партійна афіліація, регресійний аналіз

*адреса для кореспонденції:
anna.lavrinets@oa.edu.ua

*ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-6955-0742>

Історія статті:

Надійшла 10.09.2024

Прийнята 12.11.2024

Зміст цієї роботи може бути використаний на умовах міжнародної ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0). Будь-яке подальше розповсюдження цієї роботи повинно містити покликання на автора(ів) та назву роботи, покликання на журнал та DOI.

були чоловіками, а за критерієм освіти мали повну вищу. Досліджено, що розподіл кандидатів-мажоритарників у народні депутати на парламентських виборах 2014 та 2019 років був нерівномірним між регіонами України. Аналіз змін у партійній афіліації кандидатів у народні депутати показав тенденцію до зростання частки самовисуванців та перерозподіл кандидатів між новими і старими політичними партіями, які змінювали партійну афіліацію, орієнтуючись на нові електоральні та політичні можливості.

Вступ. Парламентські вибори є фундаментальним складником функціонування демократичних режимів, оскільки саме вони забезпечують легітимність політичної влади. Аналіз чинників, що визначають успіх кандидатів у народні депутати, становить важливий напрям досліджень у політичній науці. Такий аналіз дає змогу краще зрозуміти, як різні зовнішні та внутрішні чинники, особисті характеристики кандидатів, особливості виборчого процесу й соціально-політичне середовище впливають на результати голосування. До ключових детермінант електорального успіху належать політична програма, індивідуальні якості, особистий імідж, комунікація з виборцями, а також ширший соціальний контекст, зокрема економічна ситуація, суспільні настрої та рівень політичної стабільності.

Україна як країна з досвідом постреволюційної трансформації зазнала істотних викликів, що суттєво трансформували виборчу динаміку. Події Революції гідності 2014 року стали точкою біфуркації, що кардинально змінили політичну конфігурацію. Проведені 26 жовтня 2014 року дострокові парламентські вибори стали відповіддю на суспільний запит щодо оновлення політичної системи після втечі президента Віктора Януковича, анексії Криму, початку війни на Донбасі та активізації громадянського суспільства. Ці умови сприяли змінам у політичних пріоритетах виборців, зростанню довіри до партій, які декларували прихильність до європейських цінностей і безпеки, а також підвищенню підтримки кандидатів із досвідом у громадському секторі.

Наступні вибори, що відбулися 21 липня 2019 року, мали зовсім іншу політичну атмосферу. Їх ініціював новообраний президент Володимир Зеленський, який під час інавгурації оголосив про розпуск парламенту. Його перемога на президентських виборах відкрила шлях до масштабного оновлення політичної системи, а ключовими ідеями кампанії стали «нові обличчя» та боротьба з корупцією. За результатами голосування до Верховної Ради IX скликання партія «Слуга народу» здобула 254 мандати з 450, забезпечивши монопартійну більшість. Під час цієї кампанії важливого значення набули імідж кандидата, бренд партії та присутність у медіапросторі, зокрема в соціальних мережах, що засвідчило трансформацію моделей політичної комунікації й виборчої поведінки.

Це дослідження зосереджується на аналізі факторів електорального успіху кандидатів, які брали участь у виборах за мажоритарною системою. Це

пов'язано з тим, що в умовах пропорційного представництва вирішальне значення має партійна афіліація. З огляду на контекстуальні відмінності між виборами 2014 і 2019 років, у роботі розглянуто різні теоретичні підходи до вивчення електорального успіху, зокрема соціально-демографічні та політичні чинники. Дослідження має на меті встановити, які саме з цих чинників були вирішальними в обох виборчих кампаніях, а також визначити, чи змінювався характер їхнього впливу залежно від політичного контексту.

Огляд літератури. Питання парламентських виборів в Україні перебуває в полі зору багатьох українських дослідників, зокрема Д. Короткова, В. Лебедюка, С. Михальчук, Ю. Остапець, О. Поліщук, М. Примуш, Ю. Шведи, М. Шелемби та інших. У переважній більшості їхніх робіт дослідження зосереджені на інституційних аспектах функціонування Верховної Ради України – її повноваженнях, фракційній структурі, процесах націоналізації політики тощо.

Водночас деякі автори, зокрема Д. Коротков, В. Лебедюк, С. Михальчук і О. Поліщук, акцентували увагу на факторах, що впливають на перебіг виборчого процесу та успіх окремих кандидатів. Так, Д. Коротков (2012) дослідив трансформацію політичних еліт в Україні в контексті парламентських виборів 1998–2007 років, визначивши, що наявність вищої освіти в кандидатів мала позитивний вплив на їхні шанси здобути депутатський мандат. У праці О. Поліщука (2017) проаналізовано розвиток виборчих технологій від початку незалежності України, що дало змогу простежити роль технологічних інструментів у забезпеченні електорального результату. С. Михальчук (2016) досліджувала використання інтернет-комунікацій – політичних сайтів, блогосфери, соціальних мереж – як фактора впливу на виборчі кампанії на прикладі парламентських виборів 2012 року. В. Лебедюк (2022) проаналізував чинники, що впливали на здобуття преференційних голосів на місцевих виборах 2020 року в Рівненській області, виокремивши “ефект першості” у списку, стать та політичний досвід як ключові детермінанти успіху. При цьому гендерний фактор проявлявся сильніше в партіях із більшою впливовістю, а політичний досвід надавав конкурентну перевагу тим кандидатам, які вже займали публічні посади. Таким чином, науковий аналіз чинників електорального успіху в українському контексті залишається фрагментованим. Потреба в більш систематизованих підходах до вивчення цієї проблематики особливо актуальна в умовах трансформаційного політичного процесу.

Варто зауважити, що в західній політичній науці ця проблематика досліджена значно ширше. Іноземні дослідники, зокрема Е. Холл, М. Снайдер, Дж. Мондак, Г. Лутц, П. Лоевен, В. Чапін, Ч. Лоусон, Н. Берджрен, Г. Джордал, П. Поутвара, М. Тавітс, Д. Таебел, Дж. Гіббінг, А. Хайм, А. Валлейо, Л. Швіндт-Баєр та інші, проаналізували широкий спектр чинників електорального успіху на прикладі виборів у різних країнах. Зокрема, Холл і Снайдер (2015) виявили значущу кореляцію між ідеологічною позицією кандидатів та їхнім електоральним результатом у США. Мондак (1995) довів, що рівень компетентності й добросовісності політичних діячів впливає на ймовірність їхньої перемоги. Лоевен

(2013) показав, що законодавча активність та ініціативи кандидатів підвищують шанси на переобрання. Лутц (2010) продемонстрував вплив позиції в бюлетені на кількість голосів, відданих за кандидата, що підтверджено також результатами контрольованого експерименту Таебела (1975), де було оцінено вплив довжини бюлетеня, ідентифікації прізвища та кількості кандидатів.

Гіббінг і Брандес (1983) встановили, що успішність чинних сенаторів у США залежить від чисельності населення штату: у густонаселених регіонах їхні шанси нижчі. Хайм, Валлейо і Швіндт-Баєр (2022) наголосили на важливості попереднього досвіду балотування: навіть невдала участь у виборах підвищує шанси на майбутній успіх. Тавітс (2009) зосередився на значенні локальних зв'язків кандидатів (місце народження в регіоні чи попередній досвід на місцевому рівні) для їхньої виборчої підтримки та поведінки в парламенті.

Чапін (1997), аналізуючи вибори до німецького парламенту, дійшов висновку, що увага до суспільно чутливих питань, зокрема імміграції, сприяє електоральному успіху. Інші автори (G. Lutz, C. Lawson, G. Lenz, A. Baker, M. Myers, N. Berggren, H. Jordahl, P. Poutvaara) досліджували вплив фізичної привабливості кандидатів на результати виборів у США, Швейцарії, Фінляндії та Індії, дійшовши спільного висновку: зовнішність є релевантним фактором електоральної переваги.

Найбільш релевантним для нашого дослідження є аналіз Р. Періссонотто та Б. Болоньєзе (2010), які застосували метод лінійної регресії для вивчення впливу статі, освіти та професійного статусу на електоральний успіх кандидатів на виборах до Палати депутатів у Бразилії у 1998, 2002 та 2006 роках. Ми використовуємо аналогічну методологію для аналізу українського контексту, парламентських виборів 2014 та 2019 років, із метою заповнення наукової прогалини у вивченні індивідуальних чинників електорального успіху кандидатів у народні депутати України.

Мета та завдання. Головна мета цього дослідження – виявити чинники, які визначають електоральний успіх кандидатів, що брали участь у парламентських виборах 2014 та 2019 років в Україні за мажоритарною виборчою системою.

З огляду на сформульовану мету, дослідження передбачає вирішення таких завдань:

1. Визначити, які саме чинники сприяли успішному результату кандидатів у народні депутати під час виборчих кампаній 2014 та 2019 років.

2. З'ясувати, який із проаналізованих чинників мав найбільший вплив на електоральний успіх кандидатів-мажоритарників у згаданих електоральних циклах.

Методи дослідження та дані. Для досягнення поставленої мети було сформовано базу даних, що містить інформацію про кандидатів у народні депутати України, які балотувалися за мажоритарною системою під час парламентських виборів 2014 та 2019 років. Дані за 2014 рік були отримані з архіву якісних соціологічних даних Інституту філософії та соціології Польської академії

наук, розміщеного в Репозиторії соціальних даних (Repozytorium Danych Społecznych). Інформація щодо кандидатів 2019 року була зібрана з відкритих джерел, зокрема офіційного вебсайту Центральної виборчої комісії України та газети “Урядовий кур’єр”.

Методологічною основою дослідження слугує метод множинної лінійної регресії, який дозволяє оцінити статистичну значущість та напрям впливу незалежних змінних на залежну. Загальна форма рівняння множинної регресії має такий вигляд (формула 1):

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_k X_k + \varepsilon \quad (1)$$

де:

Y – залежна змінна;

β_0 – константа;

$\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_k$ – коефіцієнти регресії, які показують силу та напрямок впливу незалежних змінних $X_1, X_2, \dots, X_k$ на Y ;

$X_1, X_2, \dots, X_k$ – незалежні змінні (предиктори);

ε – залишкова (випадкова) похибка.

У межах цього аналізу залежною змінною є кількість голосів, що отримав кандидат у народні депутати, якого обирали за мажоритарною виборчою системою. Як незалежні змінні розглядаємо: стать кандидата, рік народження, наявність вищої освіти та партійне висування.

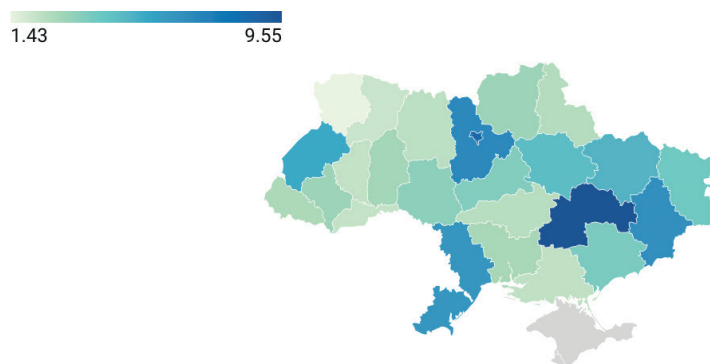
Результати дослідження. Згідно з архівними даними Інституту філософії та соціології Польської академії наук, на парламентських виборах 2014 року за мажоритарною системою балотувалися 3194 кандидати в народні депутати. Гендерна структура цієї вибірки така: 460 кандидаток-жінок (14,4%) і 2734 кандидати-чоловіки (85,6%).

Розподіл кандидатів за регіонами України був вкрай нерівномірним. Для виявлення можливих закономірностей у регіональному представленні було проведено аналіз частки кандидатів у кожній із 25 адміністративно-територіальних одиниць, включаючи місто Київ. У 2014 році найнижчі показники зафіксовано в Чернівецькій області (1,82%), Волинській (1,85%) і Тернопільській (1,85%). Дещо вищі показники мали Закарпатська (1,97%), Миколаївська (2,25%), Рівненська (2,32%), Херсонська (2,38%), Кіровоградська (2,50%) і Сумська (2,69%) області.

Середній рівень представленості кандидатів відзначено в таких регіонах, як Івано-Франківська (3,01%), Чернігівська (3,04%), Житомирська (3,07%), Черкаська (3,16%), Хмельницька (3,35%), Вінницька (3,54%) і Запорізька (3,98%) області. Полтавська (4,07%), Львівська (4,10%) і Луганська (5,57%) області демонстрували дещо вищу політичну активність.

Найбільше кандидатів зареєстровано в Дніпропетровській (6,64%), Донецькій (6,51%), Харківській (6,04%), Київській (7,80%) та Одеській (7,98%) областях. Абсолютний лідер – місто Київ, де частка кандидатів становила 8,52%. Така концентрація пояснюється високим рівнем політичної активності в столиці.

Варто зазначити, що інформація про кандидатів із Автономної Республіки Крим та міста Севастополя була недоступною через російську анексію Криму навесні 2014 року (рис. 1).

Created with Datawrapper

Рис. 1. Розподіл кандидатів-мажоритарників у народні депутати України у 2014 році в розрізі областей

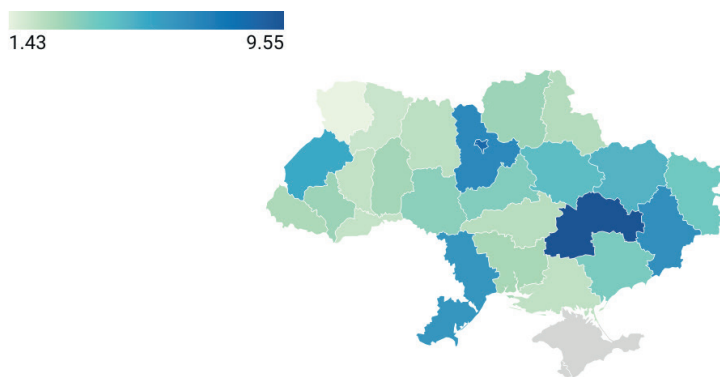
Джерело: візуалізацію створила авторка дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук.

Географічний аналіз засвідчує суттєву територіальну диференціацію політичної активності. Зокрема, найвищі показники частки кандидатів спостерігаються у великих індустріальних центрах східної України та в столиці, тоді як найнижчі були у західних регіонах. Такі відмінності можуть бути зумовлені сукупністю політичних, соціально-економічних та демографічних чинників, зокрема чисельністю населення, рівнем урбанізації, структурою зайнятості та інтенсивністю політичної конкуренції в округах.

За даними Центральної виборчої комісії України, у позачергових парламентських виборах 2019 року за мажоритарною системою взяли участь 3080 кандидатів. Гендерний розподіл кандидатського корпусу склався подібним чином до попереднього виборчого циклу: 477 жінок (15,49%) та 2603 чоловіки (84,51%). Як і у 2014 році, розподіл кандидатів-мажоритарників по регіонах виявився нерівномірним. Найменший рівень представленості було зафіксовано у Волинській області – лише 1,43% від загальної кількості кандидатів. До регіонів із низькими показниками (в межах від 2% до 3%) увійшли: Рівненська (2,08%), Чернівецька (2,21%), Тернопільська (2,24%), Херсонська (2,27%), Житомирська (2,40%), Кіровоградська (2,44%), Сумська (2,53%), Закарпатська (2,69%), Миколаївська (2,82%) та Хмельницька області (2,92%). У межах частки від 3% до 4% кандидатів-мажоритарників балотувалися в Івано-Франківській (3,08%), Чернігівській (3,08%), Вінницькій (3,44%), Черкаській (3,64%), Запорізькій (3,80%) та Луганській (3,99%) областях. Полтавська область мала показник 4,64%,

Харківська – 5%, а Львівська – 5,45%. До регіонів із найвищим рівнем кандидатської активності у 2019 році належали Одеська (6,27%), Донецька (6,56%), Київська (6,88%) і Дніпропетровська (9,55%) області. У Києві частка кандидатів становила 8,57% (рис. 2). Даних щодо Автономної Республіки Крим і м. Севастополя не було через відомі політичні причини.

Як і в 2014 році, можна спостерігати тенденцію до більшої концентрації кандидатів у східних і центральних регіонах України, тоді як західні області демонстрували меншу активність. Політична мобілізація в південних і північних регіонах залишалася на середньому рівні. Ця територіальна асиметрія знову ж таки може бути пояснена комплексом чинників: чисельністю населення, економічною структурою регіонів, наявністю політичної конкуренції, інфраструктурною спроможністю вести кампанії та рівнем урбанізації.

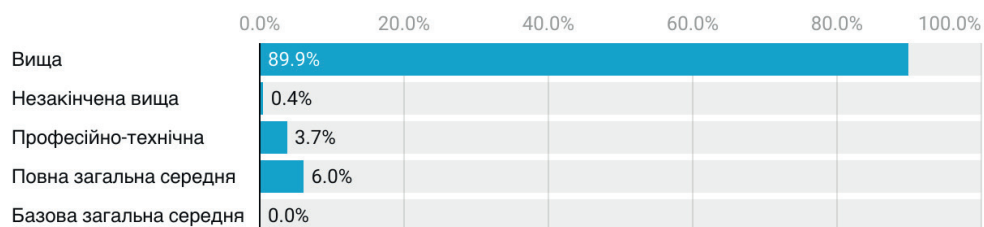
Created with Datawrapper

Рис. 2. Розподіл кандидатів-мажоритарників у народні депутати України у 2019 році в розрізі областей

Джерело: візуалізацію створила авторка дослідження за даними ЦВК.

Так, порівняльний аналіз регіонального розподілу кандидатів у 2014 та 2019 роках демонструє сталу тенденцію, де найбільша частка кандидатів традиційно представлена у великих індустріальних центрах та столиці, що підтверджує просторову нерівномірність політичної активності в Україні.

Під час парламентських виборів 2014 року абсолютна більшість кандидатів у народні депутати за мажоритарною системою мала повну вищу освіту – 2868 осіб, що становить 89,9% від загальної кількості. Ще 14 кандидатів (0,4%) мали незакінчену вищу освіту, 120 кандидатів (3,7%) – професійно-технічну, а 192 особи (6%) – повну загальну середню освіту. Не було жодного кандидата з базовою загальною середньою освітою (рис. 3).

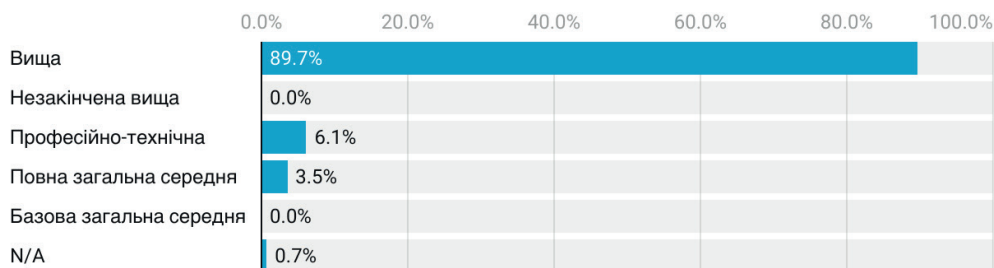

Created with Datawrapper

Рис. 3. Освіта кандидатів у народні депутати, що балотувалися за мажоритарною системою на парламентських виборах 2014 року

Джерело: візуалізацію створила авторка дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук.

Аналогічну ситуацію простежуємо і на виборах 2019 року. Вищу освіту мали 2762 кандидати (89,7%), ще 189 осіб (6,1%) – професійно-технічну, 108 (3,5%) – повну загальну середню, а 21 кандидат (0,7%) не зазначив рівень освіти. Жоден із кандидатів не вказав базову середню освіту або незакінчену вищу. Таким чином, упродовж обох виборчих кампаній зберігається стабільно високий відсоток кандидатів із повною вищою освітою (рис. 4).

Created with Datawrapper

Рис. 4. Освіта кандидатів у народні депутати, що балотувалися за мажоритарною системою на парламентських виборах 2019 року

Джерело: візуалізацію створила авторка дослідження на основі даних ЦВК.

Аналіз політичної афіліації кандидатів засвідчив, що на обох виборах у 2014 та 2019 роках лише приблизно третина мажоритарників мала підтримку політичних партій. Зокрема, у 2014 році 1031 кандидат (32,3%) балотувався від політичних сил, а в 2019 році – 1005 кандидатів (32,6%). Отже, близько двох третин учасників виборчих перегонів у мажоритарних округах самовисуванці.

Із загальної кількості кандидатів-мажоритарників 2019 року (3080 осіб), 398 осіб уже брали участь у виборах 2014 року в цій же системі. Це становить

12,92% від загальної кількості кандидатів у 2019 році, тобто приблизно кожен восьмий балотувався повторно. Аналіз змін у партійній приналежності цих повторних кандидатів свідчить про певну мобільність і трансформацію політичних орієнтацій (рис. 5). Найбільше повторних учасників виборів було серед самовисуванців: у 2014 році 228 із них балотувалися самостійно, а в 2019 році – вже 252. Це свідчить про тенденцію до дистанціювання від партійного бренду та позиціонування себе як незалежних політичних акторів.

У 2014 році значну кількість кандидатів представляли такі політичні сили, як «Європейська солідарність», «Народний фронт», «Радикальна партія Олега Ляшка», «Батьківщина», «Свобода» та «Самопоміч». Однак у 2019 році було зафіксовано суттєве зниження кількості кандидатів від деяких із цих партій, особливо від «Радикальної партії Олега Ляшка» (кількість кандидатів зменшилася з 22 до 5) і «Народного фронту», представники якого або балотувалися як самовисуванці, або перейшли до інших партій, зокрема до «Батьківщини» та «Європейської солідарності».

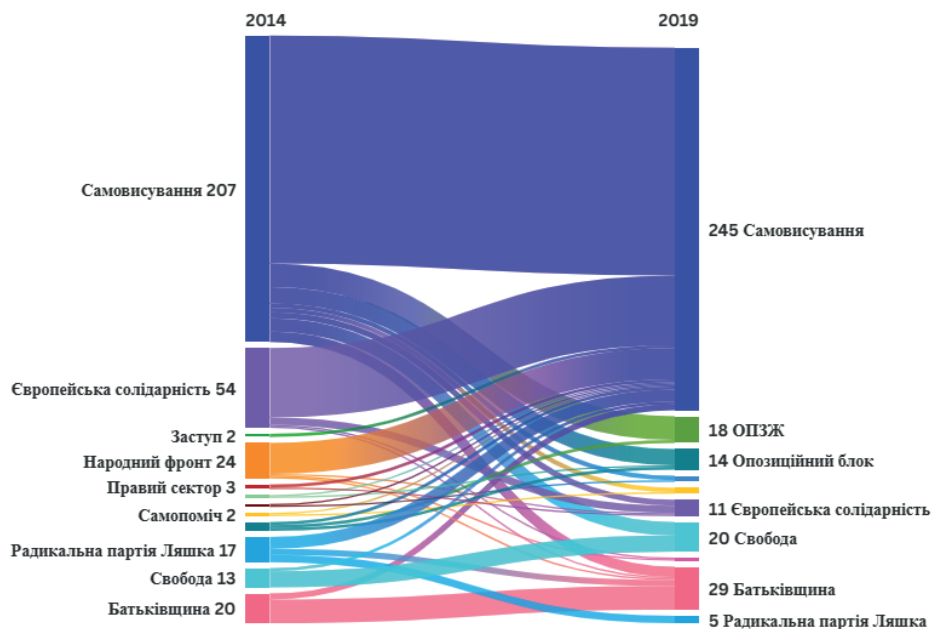

Рис. 5. Партійна афіліація кандидатів у народні депутати під час парламентських виборів в Україні в 2014 та 2019 роках

Джерело: візуалізацію створила авторка дослідження на основі даних архіву якісних даних Інституту філософії та соціології Польської академії наук та Центральної виборчої комісії.

Водночас у 2019 році спостерігається зростання кількості кандидатів, які представляли нові політичні сили, передусім «Опозиційну платформу –

За життя» та «Опозиційний блок». Це засвідчує оновлення партійного ландшафту та перерозподіл політичної лояльності серед повторних кандидатів. Найбільш послідовними у збереженні партійної приналежності були кандидати від партій «Батьківщина» та «Свобода». Водночас серед тих, хто у 2014 році балотувався як самовисуванці, у 2019 році частина перейшла до нових або стабільних політичних сил, що відображає адаптивність кандидатів до змін у політичному середовищі.

Загалом простежується тенденція зростання частки самовисуванців, зменшення впливу окремих старих політичних сил і поступове структурування партійної конкуренції навколо нових гравців.

Для виявлення детермінант електорального успіху кандидатів-мажоритарників на виборах до Верховної Ради 2014 року було побудовано чотири моделі множинної лінійної регресії (табл. 1), які поетапно включали незалежні змінні: партійне висування, стать, освіту та рік народження.

Таблиця 1

Результати регресійного аналізу на парламентських виборах 2014 року^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1	(Constant)	3697,339	180,282	20,509	,000
	[2014] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	2657,276	285,790	,162	9,298
2	(Constant)	1649,958	379,638	4,346	,000
	[2014] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	2584,208	284,424	,158	9,086
	[2014] SEX	2425,825	396,507	,106	6,118
3	(Constant)	2775,705	441,191	6,291	,000
	[2014] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	2445,210	284,763	,149	8,587
	[2014] SEX	2457,269	395,101	,108	6,219
	[2014] EDUCATION	-871,009	175,722	-,086	-4,957
4	(Constant)	121142,557	25042,488	4,837	,000
	[2014] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	2371,939	284,238	,145	8,345
	[2014] SEX	2312,001	394,983	,101	5,853
	[2014] EDUCATION	-839,113	175,267	-,083	-4,788
	[2014] YEAR OF BIRTH	-59,985	12,689	-,082	-4,727

a. Dependent Variable: [2014] NUMBER OF VOTES RECEIVED IN 2014

У першій моделі було враховано лише один чинник – факт висування кандидата від політичної партії. Ця змінна виявилася статистично значущою на рівні $p < 0,001$, що засвідчує її вплив на залежну змінну – кількість голосів, які отримав кандидат. Згідно з розрахунками, партійна афіліація забезпечувала кандидатів в середньому на 2657 голосів більше, ніж у випадку самовисування.

У другій моделі до аналізу додано стать кандидата. Обидві змінні (партійне висування та стать) зберегли статистичну значущість, причому чоловіки в середньому отримували на 2426 голосів більше, ніж жінки. Це свідчить про наявність гендерної асиметрії у виборчій підтримці. У третій моделі додано ще одну змінну – освіту. Результати засвідчили, що хоча партійна афіліація та стать залишаються впливовими, рівень освіти також має статистично значущий зворотний зв'язок із кількістю голосів. Зокрема, кандидати з нижчим рівнем освіти в середньому отримували на 871 голос менше, ніж ті, хто мав вищу освіту.

У четвертій моделі було враховано всі чотири змінні, включаючи рік народження як індикатор віку. Усі незалежні змінні (партійне висування, стать, освіта та рік народження) виявилися статистично значущими на рівні $p < 0,001$. Їхні нестандартизовані коефіцієнти мали такі значення: партійне висування: +2371,94; стать (чоловіки): +2312,00; освіта: -839,11; рік народження: -59,99. Ці результати свідчать, що партійне висування було найвпливовішим чинником: кандидати, яких висунули політичні партії, мали суттєву перевагу. Гендерний фактор працював на користь чоловіків, оскільки вони здобували більше голосів порівняно з жінками. Рівень освіти мав зворотний зв'язок із електоральним результатом, що може бути інтерпретовано через інші приховані змінні, зокрема тип округу або соціальну структуру виборців. Молодші кандидати (з пізнішим роком народження) загалом мали менше шансів на успіх, ніж старші.

Отже, у 2014 році статистично значущими чинниками електорального успіху в мажоритарних округах виявилися всі чотири чинники: партійна афіліація, стать, рівень освіти та вік. Найвпливовішим серед них був саме факт висування від політичної партії, що підтверджує вирішальну роль партійного бренду навіть у системі індивідуального балотування.

Аналогічно до попереднього аналізу за 2014 рік, у дослідженні виборів 2019 року було побудовано чотири регресійні моделі з поступовим включенням незалежних змінних: партійного висування, статі, освіти та року народження (табл 2).

У першій моделі враховано лише партійне висування. Ця змінна виявилася статистично значущою ($p < 0,001$), а її нестандартизований коефіцієнт становив 3517,08. Отже, кандидати, яких висунули політичні партії, отримували в середньому на понад 3500 голосів більше, ніж самовисуванці.

Друга модель доповнена змінною “стать кандидата”. Обидві змінні залишилися статистично значущими. Чоловіки, порівняно з жінками, здобували на 1047 голосів більше. Це знову підтверджує наявність гендерного дисбалансу у виборчій підтримці, хоча й менш вираженого, ніж у 2014 році.

Таблиця 2

Результати регресійного аналізу на парламентських виборах 2019 року^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	
	B	Std. Error	Beta			
1	(Constant)	2986,567	177,905		16,787	,000
	[2019] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	3517,081	263,500	,234	13,348	,000
2	(Constant)	2098,892	354,699		5,917	,000
	[2019] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	3521,966	263,191	,234	13,382	,000
	[2019] SEX	1047,707	362,323	,051	2,892	,004
3	(Constant)	3079,917	422,474		7,290	,000
	[2019] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	3394,745	264,170	,226	12,851	,000
	[2019] SEX	1076,344	361,387	,052	2,978	,003
	[2019] EDUCATION	-775,720	182,664	-,075	-4,247	,000
4	(Constant)	1047,305	1618,835		,647	,518
	[2019] THE FACT OF BEING NOMINATED BY THE PARTY	3366,550	265,028	,224	12,703	,000
	[2019] SEX	1091,959	361,546	,053	3,020	,003
	[2019] EDUCATION	-812,288	184,795	-,078	-4,396	,000
	[2019] YEAR OF BIRTH	1,058	,813	,023	1,301	,193

a. Dependent Variable: [2019] NUMBER OF VOTES RECEIVED IN 2019

Третя модель включає ще один чинник – освіту. Результати вказують на збереження статистичної значущості для всіх трьох змінних. При цьому освіта, як і у 2014 році, має негативний коефіцієнт (-775,72), тобто нижчий рівень освіти пов'язаний із меншими виборчими шансами. Четверта модель, яка є фінальною, включає всі чотири змінні, додатково враховуючи рік народження кандидата. Однак, на відміну від ситуації у 2014 році, змінна «рік народження» не виявилася статистично значущою ($p = 0,193$). Це свідчить про те, що в 2019 році вік кандидата не мав суттєвого впливу на кількість здобутих голосів, що потребує додатково аналізу. Загалом у фінальній моделі 2019 року статистично значущими залишилися три змінні: партійне висування: +3366,55 ($p < 0,001$); стать (чоловіки): +1091,96 ($p = 0,003$); освіта: -812,29 ($p < 0,001$).

Таким чином, найбільший вплив на результат голосування знову мав факт висування кандидата від політичної партії. Гендерний чинник також залишався важливим, хоча менш виразним, ніж у попередньому виборчому циклі. Освіта демонструє негативний зворотний зв'язок із результатом голосування, що, ймовірно, свідчить про контекстуальні особливості взаємодії між соціальними

характеристиками виборців і кандидата. Вік, на відміну від 2014 року, у 2019-му не відігравав статистично значущої ролі.

Висновки. Під час дослідження було проаналізовано чинники, що впливали на електоральний успіх кандидатів у народні депутати України, які брали участь у парламентських виборах 2014 та 2019 років за мажоритарною виборчою системою. Для виявлення ключових детермінант було застосовано метод множинної лінійної регресії, що дав змогу оцінити силу та напрям впливу таких змінних, як партійна афіліація, стать, рівень освіти та рік народження кандидата.

Здобуті результати дозволяють зробити низку узагальнень. Партійне висування послідовно демонструвало найсильніший позитивний вплив на результат виборів в обох виборчих кампаніях. Наявність підтримки політичної сили забезпечувала кандидатам відчутну перевагу навіть у межах мажоритарної системи, що формально передбачає індивідуальну конкуренцію. Це свідчить про те, що партійний бренд відіграє важливу роль у формуванні виборчих переваг.

Гендерний чинник також виявився статистично значущим у 2014 та 2019 роках. У середньому чоловіки отримували більше голосів, ніж жінки, що свідчить про наявність стійкої гендерної асиметрії в політичній конкуренції. Водночас варто зазначити, що розрив між показниками для чоловіків і жінок дещо зменшився у 2019 році, що може свідчити про поступове послаблення гендерного бар'єру в електоральному процесі.

Освітній рівень мав негативний вплив на кількість здобутих голосів у обох виборчих циклах. Кандидати з вищою освітою мали кращі електоральні показники, що підтверджує гіпотезу про те, що освітній статус залишається релевантним критерієм для виборців. Водночас негативний знак коефіцієнта в моделі свідчить, радше, не про зниження ефекту освіти, а про вплив інших пов'язаних змінних, які варто аналізувати в подальших дослідженнях.

Вік кандидата, представлений через рік народження, виявився значущим фактором лише на виборах 2014 року. У 2019 році ця змінна не мала статистично значущого впливу, що може пояснюватися зміною домінантних наративів виборчої кампанії, зокрема зосередженістю на «нових обличчях» та зниженням ролі політичного досвіду і вікової ієрархії.

Отже, хоча мажоритарна виборча система формально орієнтована на індивідуальну конкуренцію, результати дослідження свідчать про вирішальну роль інституційної підтримки, а також про стійкий вплив гендерної та освітньої стратифікації в політичному представництві. Умови виборчих кампаній 2014 та 2019 років, попри суттєві відмінності в політичному контексті, виявили спільні структурні детермінанти, що формують шанси на перемогу в одномандатних округах.

Перспективи подальших досліджень полягають у розширенні набору змінних, зокрема включенні таких змінних, як економічний профіль округу, інтенсивність передвиборчої кампанії, активність у соціальних мережах,

політичний досвід, локальна впізнаваність кандидата тощо. Також доцільним є поглиблений порівняльний аналіз не лише між роками, але й між регіонами, що дозволить краще зрозуміти географію політичної поведінки виборців.

Бібліографічні покликання

Коротков, Д. 2012. Зміна політичних еліт у контексті парламентських виборів в Україні (1998-2007 рр.). *Політичний менеджмент*, 4-5, 65–72. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/korotkov_zmina.pdf.

Лебедюк, В. 2022. Чинники електорального успіху кандидатів у депутати на місцевих виборах 2020 року в Україні. *Науковий журнал «Політикус»*, 5, 35–41. http://politicus.od.ua/5_2022/5.pdf.

Михальчук, С. 2016. Вплив інтернет-комунікацій на електоральні процеси в Україні (на прикладі парламентських виборів 2012 року). *Науково-теоретичний альманах «Грані»*, 19(2), 61–68. <https://doi.org/10.15421/1716049>.

Офіційний вебсайт Центральної виборчої комісії. 2024. Режим доступу: <https://www.cvk.gov.ua/>.

Поліщук, О. 2017. Еволюція виборчих технологій в електоральних кампаніях України. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*, 2(33), 234–245. <https://doi.org/10.21564/2075-7190.33.109800>.

Berggren, N., Jordahl, H., Poutvaara, P. 2010. The looks of a winner: Beauty and electoral success. *Journal of Public Economics*, 94(1-2), 8-15. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2009.11.002>.

Chapin, W. D. 1997. Explaining the electoral success of the new right: The German case. *West European Politics*, 20(2), 53-72. <https://doi.org/10.1080/01402389708425191>.

Haime, A., Vallejo, A., Schwindt-Bayer, L. 2022. Candidate Experience and Electoral Success. *Latin American Research Review*, 57(1), 170-187. <https://doi.org/10.1017/lar.2022.10>.

Hall, A. B., Snyder, J. M. 2015. Candidate Ideology and Electoral Success. Manuscript, Stanford University. http://www.andrewbenjaminhall.com/Hall_Snyder_Ideology.pdf.

Hibbing, J. R., Brandes, S. L. 1983. State Population and the Electoral Success of U.S. Senators. *American Journal of Political Science*, 27(4), 808-819. <https://doi.org/10.2307/2110894>.

Lawson, C., Lenz, G. S., Baker, A., Myers, M. 2010. Looking Like a Winner: Candidate Appearance and Electoral Success in New Democracies. *World Politics*, 62(4), 561-593. <https://doi.org/10.1017/S0043887110000195>.

Loewen, P. J., Koop, R., Settle, J., Fowler, J. H. 2013. A Natural Experiment in Proposal Power and Electoral Success. *American Journal of Political Science*, 58(1), 189-196. <https://doi.org/10.1111/ajps.12042>.

Lutz, G. 2010. The Electoral Success of Beauties and Beasts. *Swiss Political Science Review*, 16(3), 457-480. <https://doi.org/10.1002/j.1662-6370.2010.tb00437.x>.

Lutz, G. 2010. First Come, First Served: The Effect Of Ballot Position On Electoral Success In Open Ballot Pr Elections. *Representation*, 46(2), 167-181. <https://doi.org/10.1080/00344893.2010.485808>.

Mondak, J. J. 1995. Competence, Integrity, and the Electoral Success of Congressional Incumbents. *The Journal of Politics*, 57(4), 1043-1069. <https://doi.org/10.2307/2960401>.

Perissinotto, R., Bolognesi, B. 2010. Electoral Success and Political Institutionalization in the Federal Deputy Elections in Brazil (1998, 2002 and 2006). *Brazilian Political Science Review*, 4(1), 10-32. <https://doi.org/10.1590/1981-3865201000010001>.

Polskie Archiwum Danych Społecznych. Repozytorium Danych Społecznych. <https://rds.icm.edu.pl/dataverse/pads>.

Taebel, D. A. 1975. The Effect of Ballot Position on Electoral Success. *American Journal of Political Science*, 19(3), 519-526. <https://doi.org/10.2307/2110542>.

Tavits, M. 2009. Effect of Local Ties On Electoral Success and Parliamentary Behaviour. *Party Politics*, 16(2), 215-235. <https://doi.org/10.1177/1354068809341053>.

References:

Korotkov, D. 2012. Zmina politychnykh elit u konteksti parlamentskykh vyboriv v Ukraini (1998-2007 rr.) [Changing Political Elites in the Context of Parliamentary Elections in Ukraine (1998-2007)]. *Political Management*, 4-5, 65-72. https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/korotkov_zmina.pdf. [in Ukrainian]

Lebediuk, V. 2022. Chynnyky elektoralnoho uspikhu kandydativ u deputaty na mistsevykh vyborakh 2020 roku v Ukraini [Factors of electoral success of candidates for deputies in the 2020 local elections in Ukraine]. *Scientific journal "Politicus"*, 5, 35-41. http://politicus.od.ua/5_2022/5.pdf. [in Ukrainian]

Mykhalchuk, S. 2016. Vplyv internet-komunikatsii na elektoralni protsesy v Ukraini (na prykladi parlamentskykh vyboriv 2012 roku) [The Impact of Internet Communications on Electoral Processes in Ukraine (on the Example of the 2012 Parliamentary Elections)]. *Scientific and Theoretical Almanac Grani*, 19(2), 61-68. <https://doi.org/10.15421/1716049>. [in Ukrainian]

Official website of the Central Election Commission. 2024. Available from: <https://www.cvk.gov.ua/>.

Polishchuk, O. 2017. Evoliutsiia vyborchyykh tekhnolohii v elektoralnykh kampaniiakh Ukrainy [The Evolution of Electoral Technologies in the Electoral Campaigns of Ukraine]. *Bulletin of the National University "Yaroslav Mudryi Law Academy of Ukraine"*, 2(33), 234-245. <https://doi.org/10.21564/2075-7190.33.109800>. [in Ukrainian]

Berggren, N., Jordahl, H., Poutvaara, P. 2010. The looks of a winner: Beauty and electoral success. *Journal of Public Economics*, 94(1-2), 8-15. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2009.11.002>.

Chapin, W. D. 1997. Explaining the electoral success of the new right: The German case. *West European Politics*, 20(2), 53-72. <https://doi.org/10.1080/01402389708425191>.

Haime, A., Vallejo, A., Schwindt-Bayer, L. 2022. Candidate Experience and Electoral Success. *Latin American Research Review*, 57(1), 170-187. <https://doi.org/10.1017/lar.2022.10>.

Hall, A. B., Snyder, J. M. 2015. Candidate Ideology and Electoral Success. Manuscript, Stanford University. http://www.andrewbenjaminhall.com/Hall_Snyder_Ideology.pdf.

Hibbing, J. R., Brandes, S. L. 1983. State Population and the Electoral Success of U.S. Senators. *American Journal of Political Science*, 27(4), 808-819. <https://doi.org/10.2307/2110894>.

Lawson, C., Lenz, G. S., Baker, A., Myers, M. 2010. Looking Like a Winner: Candidate Appearance and Electoral Success in New Democracies. *World Politics*, 62(4), 561-593. <https://doi.org/10.1017/S0043887110000195>.

Loewen, P. J., Koop, R., Settle, J., Fowler, J. H. 2013. A Natural Experiment in Proposal Power and Electoral Success. *American Journal of Political Science*, 58(1), 189-196. <https://doi.org/10.1111/ajps.12042>.

Lutz, G. 2010. The Electoral Success of Beauties and Beasts. *Swiss Political Science Review*, 16(3), 457-480. <https://doi.org/10.1002/j.1662-6370.2010.tb00437.x>.

Lutz, G. 2010. First Come, First Served: The Effect Of Ballot Position On Electoral Success In Open Ballot Pr Elections. *Representation*, 46(2), 167-181. <https://doi.org/10.1080/00344893.2010.485808>.

Mondak, J. J. 1995. Competence, Integrity, and the Electoral Success of Congressional Incumbents. *The Journal of Politics*, 57(4), 1043-1069. <https://doi.org/10.2307/2960401>.

Perissinotto, R., Bolognesi, B. 2010. Electoral Success and Political Institutionalization in the Federal Deputy Elections in Brazil (1998, 2002 and 2006). *Brazilian Political Science Review*, 4(1), 10-32. <https://doi.org/10.1590/1981-3865201000010001>.

Polskie Archiwum Danych Społecznych. Repozytorium Danych Społecznych. <https://rds.icm.edu.pl/dataverse/pads>.

Taebel, D. A. 1975. The Effect of Ballot Position on Electoral Success. *American Journal of Political Science*, 19(3), 519-526. <https://doi.org/10.2307/2110542>.

Tavits, M. 2009. Effect of Local Ties On Electoral Success and Parliamentary Behaviour. *Party Politics*, 16(2), 215-235. <https://doi.org/10.1177/1354068809341053>.

FACTORS OF ELECTORAL SUCCESS OF CANDIDATES FOR PEOPLE'S DEPUTIES DURING PARLIAMENTARY ELECTIONS IN UKRAINE (2014-2019)

Anna Lavrinets ^{a,*}

^a*Department of National Security and Political Science, The National University of Ostroh Academy, Ostroh, Ukraine*

ABSTRACT

The study examines the factors influencing the electoral success of candidates for People's Deputies of Ukraine running under the majoritarian system. Potential factors of electoral success in single-member districts are tested using data from the 2014 and 2019 parliamentary elections in Ukraine. The primary data sources include the website of the Central Election Commission, the newspaper "Uryadovy Kuryer", and the qualitative data archive of the Institute of Philosophy and Sociology of the Polish Academy of Sciences. The research objectives are achieved through the method of multiple linear regression applied to two datasets: data on all candidates for People's Deputies who ran under the majoritarian system in the 2014 parliamentary elections (3194 candidates) and data on all candidates for People's Deputies who ran under the majoritarian system in the 2019 parliamentary elections (3080 candidates). The dependent variable is the number of votes received by the candidates, while the independent variables include party nomination, gender, age, and education of the candidates. The analysis reveals that party nomination, gender, age, and education were statistically significant factors in the 2014 elections. In the 2019 elections, party nomination, gender, and education

ARTICLE INFO

Keywords:

parliamentary elections, candidates, political parties, electoral success, party affiliation, regression analysis

*Corresponding author:

anna.lavrines@oa.edu.ua

*ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-6955-0742>

Article history:

Received 10.09.2024

Accepted 12.11.2024

Content from this work may be used under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International Licence (CC BY 4.0). Any further distribution of this work must

remained statistically significant variables. Among the examined factors, party nomination proved to be the most influential for the electoral success of candidates in both 2014 and 2019. Additionally, the study found that only one-third of candidates in 2014 and 2019 had party affiliation. The majority of candidates running under the majoritarian system during these years were men in terms of gender and had higher education qualifications. The distribution of majoritarian candidates for People's Deputies was uneven across regions of Ukraine in the 2014 and 2019 elections. The analysis of changes in party affiliation among candidates revealed a trend toward an increasing share of self-nominated candidates and a redistribution of candidates between new and old political parties. Candidates adjusted their party affiliations to align with new electoral and political opportunities.

maintain attribution to the author(s) and the title of the work, journal citation and DOI.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНКЛЮЗИВНИХ ПРАКТИК В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПРИКЛАД МІСТА ЛУБНИ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Анастасія Рудик ^{а,*}

^а кафедра національної безпеки та політології,
Національний університет "Острозька академія", Острозьк, Україна

АНОТАЦІЯ

У дослідженні розглянуто проблему доступу вразливих груп населення до державних послуг в Україні в умовах російсько-української війни. Основна мета роботи – оцінити забезпечення інклюзивних практик у наданні публічних послуг на прикладі міста Лубни (Полтавська область). Для досягнення мети були використані методи контент-аналізу документів, статистичного аналізу та порівняльних методів, що дозволили оцінити доступність послуг для різних соціальних груп. Результати дослідження показали основні бар'єри, які знижують доступність державних послуг для вразливих категорій населення, а також позитивні чинники, що сприяють інклюзії. Зокрема, виявлено важливість соціальних ініціатив, взаємодії між державними інституціями та громадськими організаціями, а також адаптивності підходів до інклюзивності в умовах післявоєнної відбудови. Розроблення ефективних інклюзивних політик вимагає створення умов для рівноправної участі всіх соціальних груп у процесі ухвалення рішень. Значну увагу приділено впровадженню цифрових платформ, які забезпечують спрощений доступ до послуг і сприяють залученню громадян до вирішення соціально значущих питань. Особливо актуальними є ініціативи, спрямовані на розвиток цифрової грамотності серед населення та усунення інформаційних бар'єрів, які стають перешкодою для отримання державних послуг у кризових умовах. Дослідження підкреслює важливість співпраці між різними секторами, зокрема державними органами, громадськими організаціями та міжнародними партнерами, що сприяє ефективнішій реалізації програм допомоги. Крім того, враховано культурні й регіональні особливості, які впливають

Ключові слова:

інклюзивність, державні послуги, вразливі групи населення, Україна, післявоєнна відбудова

^{*}адреса для кореспонденції:
rudyk.anastasiia.serhiivna@gmail.com

^{*}ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-4724-7833>

Історія статті:

Надійшла 13.09.2024

Прийнята 15.11.2024

Зміст цієї роботи може бути використаний на умовах міжнародної ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0). Будь-яке подальше розповсюдження цієї роботи повинно містити покликання на автора(ів) та назву роботи, покликання на журнал та DOI.

на успішність впровадження інклюзивних рішень у різних частинах України. Результати дослідження вказують на потребу застосовувати комплексний підхід до реалізації інклюзивних практик, що включає розвиток мережових зв'язків між різними установами та активну участь громади.

Вступ. Доступність державних послуг та інфраструктури для осіб з інвалідністю є однією з ключових проблем українського суспільства. В Україні, де бойові дії та наслідки їх значно ускладнили життя людей, важливо забезпечити рівний доступ до всіх аспектів соціального життя, включаючи державні установи, медичні послуги, освіту та інші ключові ресурси. Проблема доступності стосується не лише фізичних бар'єрів (наприклад, наявність пандусів або ліфтів), а поширюється й на цифрову доступність, яка набуває все більшої важливості в епоху інформаційних технологій. Нестача адаптованих електронних ресурсів та інформаційних стендів, що відповідають потребам людей з інвалідністю та вразливих груп населення, свідчить про недостатню увагу до їхніх потреб із боку держави та суспільства в цілому (Національна асамблея інвалідів України, 2021). Проблема має не лише соціальний, але й економічний вимір, оскільки рівень доступності суттєво впливає на якість життя та інтеграцію в суспільство. Це вимагає комплексного підходу, що стосується як відновлення фізичної інфраструктури, так і впровадження сучасних технологій, які задовольняють вимоги всіх соціальних груп суспільства. Наукове завдання цього дослідження полягає у вивченні інклюзивних практик, які забезпечують доступність публічних послуг, та їхнього впливу на подолання бар'єрів, які виникають під час війни та потенційно впливатимуть на післявоєнну відбудову.

Огляд літератури. У літературі виокремлюють різні підходи до питань інклюзії в Україні. Одним із головних напрямів є вивчення інклюзивних практик у державному управлінні, освіті, працевлаштуванні та міському плануванні. Кириченко В. визначає інклюзію як динамічний процес адаптації управлінських рішень до потреб різних соціальних груп, що включає усунення фізичних, інформаційних і економічних бар'єрів у доступі до державних послуг (Кириченко, 2023). Дослідження Абаскаля М. та Кано-Гарсії П. підкреслює необхідність формування інклюзивної освітньої інфраструктури в умовах конфліктів, акцентуючи на значенні освіти як засобу інтеграції маргіналізованих груп (Абаскаль, Кано-Гарсія, 2021). Анттіройко С. та Йонг Л. аналізують інклюзивне міське планування, що сприяє забезпеченню фізичної доступності й справедливого розподілу ресурсів (Анттіройко, Йонг, 2019). У дослідженні автори підкреслюють важливість формування інклюзивного середовища, що враховує соціальну різноманітність міського населення.

Чхве М. та Шарма Р. у своєму дослідженні стверджують що інклюзивність є основою соціальної справедливості, забезпечуючи рівний доступ до послуг для всіх членів суспільства, особливо для вразливих груп. Вони акцентують на важливості активної ролі держави у впровадженні політик, які підтримують

інклюзію, а також ролі та значення громадянського суспільства у виявленні потреб цих груп. Крім того, дослідники вважають, що сучасні технології можуть суттєво полегшити доступ до державних послуг, а системний підхід до розв'язання проблем є необхідним для справедливого і рівноправного суспільства (Чхве, Шарма, 2020). Інтеграція інклюзивних практик в освіту та сферу працевлаштування є важливим елементом соціальної інтеграції вразливих груп, а також координації між державними установами та громадськими організаціями. Усунення фізичних, соціальних та економічних бар'єрів відіграє ключову роль у забезпеченні активної участі населення в суспільному житті (Steenkamp, 2020).

В останні роки все більше з'являється досліджень із прикладами успішної реалізації інклюзивних програм, звертаючи увагу на їхні позитивні результати та вплив на суспільство. Наприклад, дослідження про цифровізацію державних послуг показує, що інтеграція таких платформ, як «Дія», може значно покращити доступ до адміністративних сервісів, проте недостатній рівень цифрової грамотності залишається серйозною проблемою (Caritas, 2023). У цьому контексті дослідження Жукової Л. підкреслює важливість навчання цифрових навичок для маргіналізованих груп та літніх людей (Zhukova, 2020). Аналіз інклюзивних стратегій свідчить про важливу роль їх у забезпеченні стабільності та соціальної згуртованості. У своїй доповіді ООН наголошує на успішності програм соціального включення в процесі післявоєнної відбудови Ліберії та Руанди, які знизили ризик повторних конфліктів на 40% (UNDP, 2018). Цей досвід можна адаптувати до реалій України.

Загалом аналіз літератури свідчить, що ефективне впровадження інклюзивних практик у сферах державного управління, освіти, працевлаштування та інфраструктури є ключовим чинником для забезпечення соціальної стабільності в Україні. Одночасно потрібні зміни на інституційному рівні та посилення співпраці між державними структурами, громадськими організаціями та міжнародними партнерами.

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження – оцінити забезпечення інклюзивних практик у наданні публічних послуг на прикладі міста Лубни (Полтавська область), зокрема оцінити рівень доступності публічних послуг для вразливих верств населення в Україні в умовах російсько-української війни.

Завдання дослідження: проаналізувати теоретичні засади інклюзивності та з'ясувати можливості їхнього застосування у сфері державних послуг для соціально вразливих категорій населення; оцінити результативність інклюзивних програм та ініціатив, що спрямовані на забезпечення доступу вразливих груп до освітніх, медичних та соціальних послуг; ідентифікувати мережеві взаємозв'язки між державними органами та організаціями, які надають інклюзивні послуги, із застосуванням методології теорії графів; визначити ключові чинники, що впливають на ефективність реалізації інклюзивних підходів у системі надання державних послуг в Україні.

Методи дослідження та дані. У цьому дослідженні використано декілька методологічних підходів для аналізу проблеми доступності державних послуг в Україні. Основним методом аналізу є; контент-аналіз документів для дослідження наявних звітів, програм і політик, пов'язаних із доступністю державних послуг; статистичний аналіз для обробки та інтерпретації даних, отриманих із офіційної статистики та звітів державних установ; метод порівняння використано для оцінювання доступності послуг у різних регіонах та закладах. У дослідженні застосовано як первинні, так і вторинні дані. Первинні дані були зібрані через спостереження за державними установами, які надають послуги. Вторинні дані включають офіційну статистику, звіти державних програм та матеріали громадських організацій. Потенційні обмеження дослідження можуть включати: обмежений доступ до даних (через війну деякі дані недоступні або неповні), географічні обмеження (дослідження не охоплює всі регіони України, що може вплинути на загальність висновків). Використані методи та джерела даних дозволяють всебічно оцінити ситуацію з доступністю державних послуг для вразливих груп населення в Україні.

Результати дослідження. Інклюзивність у публічному управлінні є важливим інструментом забезпечення соціальної єдності та політичної стабільності в Україні. Вона передбачає активне залучення всіх соціальних груп до процесів ухвалення рішень, створення прозорих механізмів управління та впровадження технологій, які сприяють доступності державних послуг. Одним із ключових аспектів є громадські консультації, які забезпечують зворотний зв'язок між владою та населенням через опитування, організацію публічних обговорень та формування політики з урахуванням потреб громадян. Відкритість процесів є суттєвим аспектом забезпечення доступу до інформації про бюджет, державні закупівлі та управлінські рішення, оскільки це сприяє зміцненню довіри громадян до влади. Прогрес у галузі цифровізації сприяв виникненню платформ, таких як "Дія" в Україні та "e-Estonia" в Естонії, які полегшують доступ до документів і адміністративних послуг. Проте цифровий розрив залишається проблемою серед літніх людей, особливо в сільських районах, та інших соціально вразливих груп населення. Щоб гарантувати рівний доступ до цифрових ресурсів, потрібно підвищувати цифрову грамотність та забезпечувати доступ до інтернету навіть у найвіддаленіших районах (Brown & Green, 2022).

Регіональні характеристики в здійсненні інклюзивної політики виявляються досить помітними. Західні області України, особливо Львівська, активно підтримують соціальні ініціативи завдяки кращій економічній ситуації та розвиненій громадській активності. 75% громадських просторів у цій області адаптовані для людей із інвалідністю, а громадський транспорт доступний на 90%. У переважній більшості східних та південних областей інклюзивність залишається на низькому рівні, де близько 20% громадських закладів адаптовані за критеріями доступності. Це викликано економічними труднощами, низькою активністю громадськості та браком підтримки інклюзивних програм. Із 2022 року проведення досліджень та реалізація проєктів ускладнені

через близькість до лінії зіткнення. Стан доступності та якості послуг неможливо оцінити, що залишається важливим викликом для вразливих груп, зокрема внутрішньо переміщених осіб (ВПО), кількість яких станом на 2024 рік перевищує 4,6 мільйона (Міжнародна організація з міграції, 2023). Частина цих людей зіштовхується з фізичними, інформаційними та цифровими бар'єрами, які обмежують їхній доступ до медичних, освітніх та соціальних послуг. А відповідність вебсайтів до прописаних вимог ігнорують: лише 22% державних вебсайтів відповідають стандартам зручності та доступності для людей із інвалідністю чи інших категорій населення, які потребують допоміжних функцій для користування онлайн-ресурсами. До таких допоміжних функцій належать адаптивні елементи інтерфейсу, зокрема можливість змінювати розмір шрифту, кольорову схему для людей із порушеннями зору та використовувати екранні читачі для озвучування текстового контенту. Також важливою є наявність субтитрів або жестової мови для відеоматеріалів. Оптимальним рішенням було б забезпечити можливість навігації за допомогою клавіатури для користувачів із порушенням моторики.

Інклюзивність та адаптивність у сфері публічного управління є чи не основним механізмом для забезпечення соціальної згуртованості та сталого розвитку України (Voitsitska, Kusik, 2024). Щоб досягти безбар'єрності, потрібно удосконалювати роботу цифрових сервісів, адаптувати інфраструктуру до потреб вразливих груп населення та гарантувати рівний доступ до ресурсів у всіх регіонах країни. Інклюзивність у сфері освіти та працевлаштування – це ще один виклик та важливий елемент соціальної інтеграції, оскільки це є передумовою для подальшої доступності до державних послуг. Це передбачає не лише усунення фізичних бар'єрів, а й створення можливостей для участі в освітньому процесі та пропозицій на ринку праці. В Україні останнім часом інклюзивні програми в цих сферах демонструють позитивні зрушення завдяки державним ініціативам, активності громадських організацій та змінам у законодавстві.

У сфері шкільної освіти за останні роки зроблено позитивні кроки у пристосуванні шкільного простору під потреби для дітей з інвалідністю. Станом на 2023 рік в закладах загальної середньої освіти функціювало понад 20 000 інклюзивних класів (рис. 1), у яких навчалося понад 25 000 учнів. Але нерівномірність розвитку між міськими та сільськими школами залишається проблемою. 80% шкіл у містах відповідають інклюзивним стандартам, у селах цей показник становить лише 60%. Існує значна потреба в педагогах, які мають спеціалізацію в інклюзивній освіті, оскільки їхня професійна підготовка є ключовою для забезпечення якісного навчання та підтримки учнів із особливими освітніми потребами (Радченко, 2023). Що стосується вищої освіти, то більшість університетів в Україні не обладнані безбар'єрною інфраструктурою, що суттєво ускладнює доступ для студентів з інвалідністю.

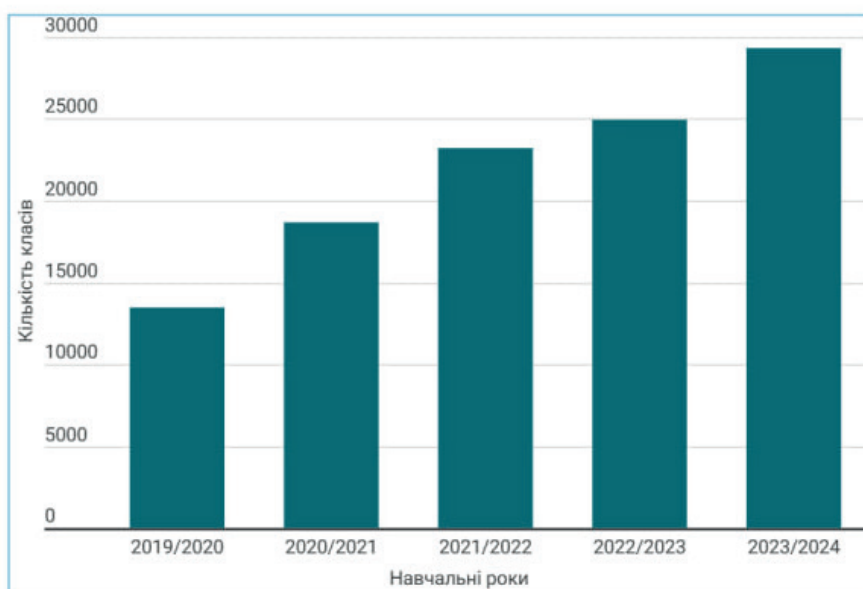

Рис. 1. Динаміка зростання інклюзивних класів у школах України

Джерело: створила авторка на основі даних Міністерства освіти і науки України.

На ринку праці в Україні діють програми, спрямовані на працевлаштування осіб із інвалідністю. У 2023 році понад 5 000 осіб були працевлаштовані завдяки програмі квотування, яка зобов'язує великі підприємства виділяти від 4% до 10% робочих місць для цієї групи суспільства. Ці квоти супроводжуються пільгами для роботодавців, такими як знижки на соціальні внески та допомога в адаптації робочих місць. Однак лише 25% роботодавців дотримуються вимог програми, а стереотипи про обмеженість (найчастіше саме фізичних можливостей) людей з інвалідністю продовжують залишатися значною перешкодою. Важливо навчитися інтегрувати інклюзивні програми у сфері освіти, працевлаштування, соціального забезпечення та цифровізації. Бо інклюзивність у державній політиці не лише забезпечує рівні права та можливості для вразливих груп, але й сприяє формуванню справедливого суспільства (Anderson, 2021). Створення умов для реалізації професійного та соціального потенціалу кожного громадянина є важливим завданням, яке має підтримувати сталий розвиток України.

Доступність державних послуг як індикатор політичної ефективності: приклад міста Лубни Полтавської області. Місто Лубни, розташоване в Полтавській області, є характерним прикладом середньостатистичного українського міста. Згідно з офіційною статистикою, його населення становить близько 45 тисяч осіб. Як і в багатьох інших населених пунктах країни, тут мешкають представники вразливих соціальних груп: приблизно 6% становлять

особи з інвалідністю, понад 25% – люди похилого віку, а близько 10% – внутрішньо переміщені особи, які прибули до міста після 2022 року.

Лубни також виконують функцію важливого транзитного пункту, що підвищує значущість його інфраструктури для забезпечення мобільності населення. Проте визначити фактичний рівень доступності державних послуг та установ у місті досить непросто. Це пов'язано насамперед із відсутністю систематичного спостереження та аналізу стану інфраструктури. Багато проблем, що стосуються доступності, залишаються поза увагою або не отримують належного реагування, що ускладнює їхню діагностику. Наприклад, значна частина зупинок громадського транспорту не має необхідного обладнання, що створює труднощі для користувачів, особливо осіб з інвалідністю. Аналогічна ситуація спостерігається й із доступом до державних установ, де часто відсутні пандуси або ліфти, що є суттєвою перешкодою для маломобільних громадян. Щоб отримати об'єктивну картину рівня доступності в місті, необхідно застосувати всебічний підхід до збору та аналізу даних щодо архітектурного середовища та надання послуг.

Однією з архітектурних характеристик міста є значна кількість адміністративних споруд, зведених у попередні десятиліття. Більшість цих будівель проектували без урахування сучасних стандартів доступності. Приміщення мають вузькі дверні прорізи, високі сходи без пандусів або з невідповідно облаштованими пандусами, не обладнані ліфтами та не мають пристосованих санітарних кімнат. Чимало службових приміщень розміщено на верхніх поверхах багатоповерхівок без ліфтового обладнання, що значно ускладнює реалізацію принципу безбар'єрного середовища. Через складну архітектурну структуру будівель та значні фінансові витрати на їхню реконструкцію впровадження програм із покращення доступності часто стикається з серйозними перешкодами. У результаті проблеми інклюзивності нерідко залишаються поза увагою, оскільки їх розв'язання вимагає значних ресурсів і комплексного підходу.

Для забезпечення рівного доступу громадян до державних послуг необхідно здійснити оцінку доступності адміністративних споруд, у яких ці послуги надають. Формування безбар'єрного середовища в подібних установах є ключовим елементом соціальної інтеграції, зокрема для осіб з інвалідністю, людей похилого віку та інших вразливих категорій населення. Водночас в Україні все ще зберігаються суттєві проблеми, пов'язані з фізичними бар'єрами у доступі до великої кількості адміністративних об'єктів, що вимагає системного й комплексного вирішення. У межах пілотного проєкту було здійснено попередню оцінку рівня доступності адміністративних будівель у місті Лубни. Основною метою цього дослідження було проаналізувати 30 ключових установ, які надають послуги населенню, за шістьма критеріями: фізична доступність, інформаційна доступність, цифрова доступність, зручність входу, наявність адаптованих санітарно-гігієнічних приміщень, а також транспортна доступність. Оцінювання здійснено за п'ятибальною шкалою, де 1 бал означає

повну відсутність доступності, а 5 – повну відповідність інклюзивним стандартам. За результатами зібраних даних, найбільш високий рівень доступності продемонстрували Центр надання адміністративних послуг (ЦНАП) та Центр зайнятості. Ці об'єкти обладнані пандусами із дотриманням належного кута нахилу: відповідно до нормативів, він має становити від 1:12 до 1:15. Це означає, що на кожен сантиметр підйому має припадати не менше ніж 12–15 сантиметрів горизонтальної довжини пандуса (наприклад, якщо його висота 15 см, то довжина повинна бути не менше 1,8–2,25 м відповідно). Зведені результати оцінки доступності адміністративних будівель, що функціують у місті Лубни, подано в таблиці 1.

Таблиця 1

*Рівень доступності адміністративних установ міста Лубни
за критеріями інклюзивності*

Державні установи	Фізична доступність	Інформаційна доступність	Цифрова доступність	Доступність голівходу	Адаптована вбиральня	Транспортна доступність	Загальна оцінка
1. Лубенський міський архів	2	3	3	2	2	3	2.0
2. Служба санітарного нагляду	2.5	3	3	2.5	2.5	3	2.5
3. Міський центр зайнятості	3	4	4	3	3	4	3.5
4. Міський відділ освіти	3.5	4	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5
5. Пенсійний фонд України	3	3	4	3	2	3	3.0
6. Міський будинок культури	2.5	3	3	2	2.5	3	2.5
7. Міський центр соціальних послуг	3	4	4	3	3	4	3.5
8. Міська бібліотека	3	3	3	3	3	3	3.0
9. Міський відділ міграційної служби	3.5	4	3.5	3.5	3.5	4	3.5
10. Міська лікарня	3.5	4	4	3.5	4	4	3.75
11. Міська рада	3	4	3	3	3	3	3.0
12. Лубенський районний суд	2.5	3	3	2	2	3	2.5
13. Державна податкова служба	3	3.5	4	3	3	3	3.25
14. Міська прокуратура	2.5	3	3	2	2.5	3	2.5
15. Міський відділ соціального захисту	3.5	4	4	3.5	3.5	4	3.75
16. Лубенська державна лікарня	4	4	4	4	4	4	4.0
17. Міське управління юстиції	2.5	3	3	2.5	2.5	3	2.75
18. Лубенський музей	2.5	3	3	2.5	2	3	2.5

Продовження Таблиці 1

19. Відділ житлово-комунального господарства	3	3.5	3.5	3	3	3	3.25
20. Міська служба у справах дітей	3	3.5	3.5	3	3	3	3.2
21. Міська бібліотека для дітей	3.5	4	3.5	3.5	3.5	3.5	3.5
22. Управління екології та природних ресурсів	3.5	4	4	3.5	3	3	3.5
23. Лубенська прокуратура	2.5	3	3	2	2	3	2.5
24. Міська рятувальна служба	3.5	3	3	3.5	3.5	4	3.5
25. Міське управління фінансів	3	3	3	3	3	3.0	3.0
26. Міський відділ охорони здоров'я	3.5	4	4	3.5	4	4	3.5
27. Лубенський центр молоді	3	3.5	3.5	3.0	3	3.5	3.5
28. Міська державна автоінспекція	2.5	3	2.5	2.5	2.5	3	2.75
29. Міська комунальна служба	3	3	3	3	3	3	3.0

Джерело: склала авторка

Лубенський архів та Санітарно-епідеміологічна служба демонструють відсутність базових елементів безбар'єрності. Ці приміщення розташовані на верхніх поверхах будівель без ліфтів. Через архітектурні обмеження ці будівлі абсолютно не придатні для надання послуг певній категорії громадян, які мають обмежені можливості пересування.

Інформаційна доступність є ключовим чинником у забезпеченні інклюзивності та рівноправного доступу до послуг для всіх громадян. Результати дослідження засвідчили, що рівень цифрової доступності в більшості проаналізованих установ є вкрай низьким або фактично відсутнім. Аналіз інформаційних сервісів і ресурсів, які використовують ці установи, показав, що у переважній більшості випадків вони не відповідають сучасним вимогам доступності, особливо для осіб із порушеннями зору та слуху. Особливу увагу привертає відсутність тактильних навігаційних елементів, які дозволяють людям із порушеннями зору орієнтуватися в просторі. У більшості адміністративних будівель немає тактильних планів, ліній направлення чи інформації, надрукованої шрифтом Брайля, що суттєво ускладнює самостійне пересування та отримання необхідної інформації. Крім того, бракує адаптованих інформаційних стендів і доступних інструкцій, які могли б бути корисними для осіб із когнітивними порушеннями або зі зниженим слухом. Зокрема, в Лубенській районній державній адміністрації не передбачено засобів, які б забезпечували базову інформаційну підтримку для людей із порушеннями сенсорного сприйняття. Недостатня адаптація інтерфейсів, інформаційних матеріалів та сервісів створює додаткові бар'єри для користувачів із особливими потребами, яким необхідне максимально спрощене, структуроване та зрозуміле подання

інформації. Застосування спеціально адаптованих стендів, вказівників із використанням шрифту Брайля, а також доступних цифрових платформ значно покращило б загальний рівень інклюзивності адміністративних закладів та полегшило б доступ до послуг для ширшого кола громадян. Відсутність таких рішень свідчить про недостатню увагу з боку органів влади до потреб людей із інвалідністю та інших вразливих категорій населення.

Цифрова доступність залишається одним із найслабших напрямів у більшості адміністративних установ міста Лубни. Середній бал за цим критерієм становить лише 2,8, що свідчить про суттєві проблеми з впровадженням цифрових сервісів, які б відповідали сучасним вимогам інклюзивності. Наприклад, такі установи, як Лубенський архів та Лубенська районна санітарно-епідеміологічна станція, взагалі не надають електронних послуг, що суттєво ускладнює доступ до інформації та сервісів для тих громадян, які з об'єктивних причин не можуть звернутися особисто. Відсутність базових онлайн-можливостей (таких як реєстрація, подання документів чи отримання консультацій) змушує частину населення уникати взаємодії з цими структурами. Це поглиблює проблему соціальної ізоляції, особливо серед осіб із інвалідністю та літніх людей, для яких особисті відвідини установ пов'язані з фізичними труднощами. Додатково варто відзначити, що надання послуг із виїздом спеціалістів додому майже не практикують, що ще більше обмежує доступ для маломобільних груп. Позитивним прикладом на цьому тлі є Центр надання адміністративних послуг (ЦНАП), який демонструє високий рівень цифрової адаптації. У своїй діяльності він активно використовує державну платформу "Дія", що дозволяє громадянам зручно отримувати послуги онлайн, мінімізуючи необхідність фізичної присутності. Такий підхід суттєво спрощує комунікацію з органами влади та зменшує ризики соціального відчуження для вразливих категорій населення. Загалом ситуація із цифровою інфраструктурою в установах міста потребує серйозної уваги. Приклад ЦНАПу ілюструє ефективність інвестицій у цифрові сервіси як засіб забезпечення рівного доступу до державних послуг.

Щодо фізичної доступності, то лише кілька установ, зокрема ЦНАП і Центр зайнятості, відповідають базовим стандартам безбар'єрності. Вони оснащені автоматичними дверима та пандусами, які відповідають технічним вимогам. Натомість понад 30% проаналізованих будівель у місті мають пороги з перевищенням допустимої висоти, а також надто вузькі дверні прорізи, що створює додаткові труднощі для осіб із порушеннями мобільності.

Транспортна доступність є найкраще розвиненим напрямком серед оцінених аспектів із середнім балом 3,8. Більшість адміністративних установ розташовані поблизу зручних транспортних вузлів, що значно полегшує доступ громадян до їхніх послуг. Зокрема, ЦНАП та Центр зайнятості мають зручне сполучення з громадським транспортом і забезпечені паркувальними місцями для осіб із інвалідністю. Водночас Лубенський архів розміщений у районі з обмеженим транспортним сполученням, що створює суттєві труднощі для відвідувачів.

Покращення доступності у Лубнах здійснюється за підтримки міських партнерів та міжнародних організацій. Місто співпрацює з Програмою розвитку ООН (ПРООН), яка надає технічну підтримку у впровадженні інклюзивних практик. Завдяки цій співпраці Лубни отримали фінансування для оновлення ключових адміністративних будівель, зокрема ЦНАПу. Крім того, проєкти розвитку цифрової доступності підтримує Європейський Союз у межах програми “Інклюзивні громади”. Національна асамблея людей з інвалідністю України також надає допомогу, здійснюючи аудит доступності та пропонуючи рекомендації щодо адаптації інфраструктури. Участь у цих ініціативах сприяє поступовому впровадженню міжнародних стандартів доступності і підвищенню якості надання державних послуг у місті. Загалом адміністративні заклади Лубен характеризуються середнім рівнем доступності, зокрема помітними позитивними прикладами є ЦНАП і Центр зайнятості. Проте більша частина установ потребує значного покращення. Багато будівель, зведених у радянський період, не відповідають сучасним вимогам інклюзивності, а їхня адаптація ускладнена архітектурними особливостями та обмеженим фінансуванням. Підтримка міських та міжнародних партнерів є важливим чинником у впровадженні сучасних стандартів безбар’єрності. Водночас проблеми в галузі інформаційної та цифрової доступності свідчать про необхідність подальшої модернізації інфраструктури та сервісів для забезпечення рівних можливостей доступу до послуг для всіх громадян.

Поєднання фізичної адаптації інфраструктури із сучасними цифровими платформами дає змогу не лише усунути бар’єри, а й підтримати розвиток соціальної згуртованості. Місто Лубни, попри виклики обмеженого фінансування, демонструє важливість впровадження інклюзивних практик, поєднуючи традиційні інструменти із сучасними підходами до забезпечення доступності. Доступність міської інфраструктури та цифрових сервісів є важливим критерієм для оцінювання якості життя людей з інвалідністю. Це передбачає створення умов, які забезпечують безперешкодний доступ до громадських просторів, транспорту, будівель та інформаційних платформ.

У місті Лубни було проведено аналіз рівнів фізичної та цифрової доступності. На основі отриманих даних можна визначити, які елементи та функції є доступними, а також окреслити подальші кроки для покращення цих показників. *Фізична доступність* включає адаптацію будівель, транспорту та публічних просторів, таких як встановлення пандусів, ліфтів, спеціальних туалетів і ширших дверних отворів для інвалідних візків. У місті Лубни рівень фізичної доступності визначається за формулою 1:

$$A_{\text{фізична}} = \frac{N(\text{доступних елементів})}{N(\text{загальних елементів})} \times 100 \quad (1),$$

де: *A фізична* – це показник рівня доступності інфраструктури для осіб з інвалідністю, який відображає відсоток елементів, що відповідають вимогам безбар’єрності; *N доступних елементів* – визначає число інфраструктурних складників, які забезпечують фізичний доступ для людей з інвалідністю, таких як пандуси, ліфти, спеціалізовані санітарні кімнати, достатня ширина

дверних прорізів тощо; *N загальних елементів* – охоплює всі інфраструктурні складники державних установ незалежно від їхньої доступності для осіб з інвалідністю.

Кількість *N загальних елементів* інфраструктури по місту: двері (5); сходи (2); пандуси (2); ліфти (1); спеціальні санвузли (2); паркування для інвалідних візків (2); рампи для візків (1); достатня ширина дверей для інвалідних візків (1); підйомні платформи (1); перехідники для інвалідних візків на сходах (1). Кількість *N доступних елементів* для осіб з інвалідністю: 2 пандуси є доступними для осіб на інвалідних візках; 1 ліфт доступний для людей із обмеженими можливостями; 2 спеціальних туалети для осіб з інвалідністю; 2 паркування для інвалідних візків; 1 двері достатньої ширини для проїзду крісла колісного; 1 додатковий елемент для зручності пересування (рампа для візків); 1 для людей з інвалідністю (підйомні платформи); 1 перехідник для руху крісел колісних по сходах. Таким чином фізична доступність становить 75% відповідно до формули 1.

Цифрова доступність показує, наскільки вебресурси та цифрові сервіси адаптовані для людей з інвалідністю чи вразливих груп, зокрема: можливість змінювати шрифти; використання контрастних кольорів для слабозорих; наявність субтитрів для осіб із порушеннями слуху; доступність функцій для користувачів з обмеженою мобільністю. Таким чином у місті Лубни із 12 необхідних функцій адаптованими були 9, що у відсотковому співвідношенні становить теж 75%. Використаємо цю функцію для обчислення цифрової доступності, використовуючи дані з таблиці щодо міста Лубни. Для розрахунку цифрової доступності застосовуємо формулу 2:

$$A_{\text{цифрова}} = \frac{N(\text{адаптованих функцій})}{N(\text{загальних функцій})} \times 100 \quad (2),$$

де: *A цифрова* – рівень адаптованості цифрової платформи у відсотках; *N адаптованих функцій* – кількість функційних можливостей платформи, що пристосовані для вразливих груп, зокрема підтримка екранних читалок, опції зміни шрифтів і кольорових схем, субтитри, альтернативні описи зображень, а також інтеграція голосових помічників; *N загальних функцій* – включає всі доступні на платформі елементи незалежно від того, чи вони адаптовані для потреб вразливих користувачів.

У ході проведених розрахунків виникає запитання: “Чому, незважаючи на низький рівень розвитку інфраструктури, доступність залишається досить високою?”. Співпраця у сфері розвитку інклюзивних програм поступово налагоджується. Місто Лубни, попри наявні виклики у вдосконаленні інфраструктури, продовжує впроваджувати інклюзивні практики. Врахування потреб вразливих груп, зокрема осіб з інвалідністю, у процесі будівництва нових об’єктів та реконструкції наявних сприяє підвищенню фізичної доступності. Поетапне оновлення інфраструктури, що передбачає встановлення пандусів, ліфтів та спеціальних санітарних кімнат, робить середовище більш зручним для всіх мешканців. Зростає попит на цифрові сервіси. За останні роки увага до цифрової доступності значно посилилася у зв’язку з розширенням

використання цифрових платформ для надання державних послуг. Міські веб-сайти та онлайн-платформи інших установ активно впроваджують стандарти доступності, такі як WCAG (UNDP, 2023), що забезпечують доступ для людей з порушеннями зору, слуху та рухливості. Поступове впровадження адаптованих функцій свідчить про розуміння владою важливості інклюзії в цифровому середовищі та прагнення створювати умови для її розвитку.

Міжнародні стандарти та інструменти для покращення доступності. Використання міжнародних стандартів, таких як WCAG, а також інструментів для оцінки доступності, зокрема WAVE та Axe, дозволяє місту Лубни відслідковувати прогрес у забезпеченні доступності й ефективно виявляти перешкоди. Ці стандарти та їхній регулярний моніторинг дають змогу органам місцевої влади проводити систематичний аудит доступності, що підтримує поступове вдосконалення інфраструктури та цифрових платформ.

Багато державних установ і організацій міста мають обмежені ресурси для масштабних змін, однак це не означає, що інклюзивність є недосяжною – навпаки, вона починає ставати частиною стратегічних ініціатив на місцевому рівні (Доступно.UA). Завдяки громадським обговоренням акцент роблять на актуальних проблемах, що допомагає створювати сприятливе середовище для людей з інвалідністю та інших вразливих груп, забезпечуючи їм рівні можливості для участі у суспільному та економічному житті.

Взаємозв'язок між доступністю державних послуг, інфраструктурою та інклюзивними практиками в умовах післявоєнного відновлення є ключовим фактором для забезпечення соціальної інтеграції вразливих категорій (рис. 2).

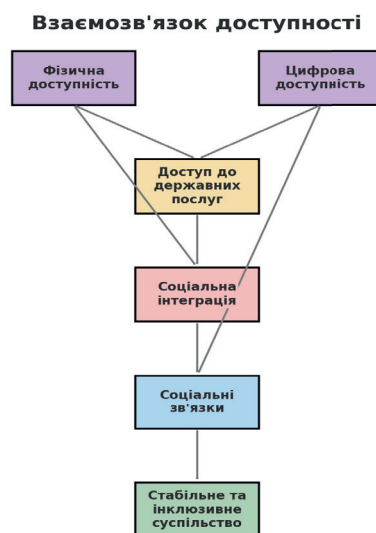

Рис. 2. Взаємозалежність фізичної та цифрової доступності з формуванням інклюзивного суспільства

Джерело: склала авторка

Розвиток інфраструктури в місті сприяє створенню безпечного та комфортного середовища для всіх мешканців. Рівень цифрової доступності підвищується завдяки адаптованим онлайн-платформам, які забезпечують зручний доступ до важливих державних послуг через інтернет. Це особливо важливо в умовах післявоєнного відновлення. Фізична доступність та цифрові технології не існують окремо, а взаємодіють і доповнюють одна одну, сприяючи інклюзивності на всіх рівнях. Комплексний підхід до забезпечення доступності, що поєднує традиційні та сучасні методи, допомагає інтегрувати вразливі групи в суспільство, сприяє розвитку соціальної згуртованості та формуванню справедливого середовища.

Висновок. Дослідження виявило основні труднощі, з якими стикаються вразливі категорії населення в Україні під час отримання державних послуг, особливо в умовах війни. Основними чинниками, що впливають на впровадження інклюзивних практик, є фізична доступність інфраструктури, цифрові бар'єри, економічні обмеження та недостатня координація між різними учасниками у сфері надання послуг.

Значення цієї роботи полягає в комплексному аналізі факторів, які впливають на доступність державних послуг для вразливих груп населення, а також у дослідженні ефективності інклюзивних програм під час війни. Дослідження також пропонує нові підходи до оцінювання доступності послуг, застосовуючи математичні формули та теорію графів для визначення мережевих зв'язків між державними установами та організаціями, що надають інклюзивні послуги. Водночас дослідження проблеми та її моніторинг залежать від якісного збору даних, а їх обмеження чи недоступність впливають на результати та висновки. У перспективі майбутні дослідження можуть зосереджуватися на детальному аналізі впливу цифрових технологій на доступність послуг, а також результативності окремих інклюзивних програм у різних регіонах України.

Бібліографічні покликання:

Абаскаль Х., Кано-Гарсія П. Проблеми інклюзивної освіти в умовах воєнних конфліктів. *Журнал соціальних наук*. 2021. С. 123–139.

Анттіройко С., Йонг Л. Інклюзивне міське урядування та планування: створення рівних можливостей. *Міське управління*. 2019. С. 67–79.

Доступно.ua. Офіційний сайт. Режим доступу: <https://dostupno.ua>.

Кириченко В. В. Інклюзивні практики у післявоєнному відновленні: виклики та можливості для України. *Наукові праці Українського інституту стратегічних досліджень*. 2023. Т. 22, № 5. С. 78–92. Режим доступу: https://uu.edu.ua/upload/Conference/inclusion_23.pdf

Міжнародна організація з міграції (2023). Звіт про інклюзивні послуги в Україні. Режим доступу: <https://ukraine.iom.int/uk/zvity>

Радченко Я., (Не)доступність київських університетів: як зробити освітній простір безбар'єрним та інклюзивним. 2023. Режим доступу: <https://rubryka.com/article/ne-dostupnist-kyivskykh-universytetiv/>

Чхве М., Шарма Р. Інвалідність та соціальна інклюзія в умовах післявоєнної відбудови. *Соціальні дослідження*. 2020. С. 89–102.

Anderson, P. (2021). The Role of Technology in Enhancing Access to Public Services, *Journal of Public Administration Research and Theory*, 31(2), pp. 345–362.

Brown, L. and Green, T. (2022). Digital Divide: The Impact on Vulnerable Groups, *International Journal of Digital Inclusion*, 15(1), pp. 22–35.

Caritas Ukraine (2023). Report on the results of the needs study within the framework of the project Social and advisory centers and psychosocial counseling for IDPs and vulnerable populations in Ukraine 2023-24. Access mode: <https://caritas.ua/research/zvit-za-rezultatamy-doslidzhennya-potreb-v-mezhah-proyektu-2023-24/>

Steenkamp, R. J. (2020). A World Economic Forum perspective on the quadruple helix model of innovation. *South African Journal of Industrial Engineering*, 31(4), 59–69.

UNDP (2018) UNDP Liberia Brochure. Access mode: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/UNDP-Liberia-Brochure.pdf>

UNDP (2023) Government websites increasing the level of their web accessibility. Access mode: <https://reliefweb.int/report/ukraine/government-websites>

Vojtsitska, K.M. and Kusik, N. (2024) The essence of the concept of social inclusion of the city and its significance in ensuring the national security of the state, *Society and Security*, 1(2), pp. 124–130. Access mode: [https://doi.org/10.26642/sas-2024-1\(2\)-124-130](https://doi.org/10.26642/sas-2024-1(2)-124-130)

Zhukova L. Economic Barriers to Accessing Public Services for Vulnerable Groups in Ukraine. *Journal of Economic Studies*. 2020. P. 200–212.

References:

Abaskal Kh., Kano-Harsia P. Problemy inkluzyvnoyi osvity v umovakh voyennykh konfliktiv. *Zhurnal sotsial'nykh nauk*. 2021. S. 123–139.

Anttiroyko S., Yong L. Inkluzyvne mis'ke uryaduvannya ta planuvannya: stvorennia rivnykh mozhlyvostey. *Mis'ke upravlinnya*. 2019. S. 67–79.

Dostupno.ua. Ofitsiynyy sayt. Rezhym dostupu: <https://dostupno.ua>.

Kyrychenko V. V. Inkluzyvni praktyky u pislyavoyennomu vidnovlenni: vyklyky ta mozhlyvosti dlya Ukrainy. *Naukovi pratsi Ukrayins'koho instytutu stratehichnykh doslidzhen*. 2023. T. 22, № 5. S. 78–92. Rezhym dostupu: https://uu.edu.ua/upload/Conference/inclusion_23.pdf.

Mizhnarodna orhanizatsiya z mihratsiyyi. Zvit pro inkluzyvni posluhy v Ukraini. 2023. Rezhym dostupu <https://ukraine.iom.int/uk/zvity>

Radchenko Y. (Ne)dostupnist' kyivs'kykh universytetiv: yak zrobyty osvitniy prostir bezbar'yernym ta inkluzyvny. *Rubryka*.–Rezhym dostupu: <https://rubryka.com/article/ne-dostupnist-kyivskykh-universytetiv/>.

Chkhve M., Sharma R. Invalidnist' ta sotsial'na inkluziya v umovakh pislyavoyennoyi vidbudovy. *Sotsial'ni doslidzhennya*. 2020. S. 89–102.

Anderson, P. The role of technology in enhancing access to public services. *Journal of Public Administration Research and Theory*. 2021. № 31(2). P. 345–362.

Brown, L., Green, T. Digital divide: The impact on vulnerable groups. *International Journal of Digital Inclusion*. 2022. № 15(1). P. 22–35.

Caritas Ukraine. Report on the results of the needs study within the framework of the project, Social and advisory centers and psychosocial counseling for IDPs and vulnerable populations in Ukraine 2023-24. 2023. Rezhym dostupu: <https://caritas.ua/research/zvit-za-rezultatamy-doslidzhennya-potreb-v-mezhah-proyektu-2023-24/>

Steenkamp, R. J. A World Economic Forum perspective on the quadruple helix model of innovation // *South African Journal of Industrial Engineering*. 2020. № 31(4). P. 59–69.

UNDP. UNDP Liberia Brochure. 2018. Rezhyim dostupu: <https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/lr/UNDP-Liberia-Brochure.pdf>.

UNDP. Government websites increasing the level of their web accessibility. 2023. 11 travnya. Rezhyim dostupu: <https://reliefweb.int/report/ukraine/government-websites>

Vojtsitska, K. M., Kusik, N. The essence of the concept of social inclusion of the city and its significance in ensuring the national security of the state. *Society and Security*. 2024. № 1(2). P. 124–130. Rezhyim dostupu: [https://doi.org/10.26642/sas-2024-1\(2\)-124-130](https://doi.org/10.26642/sas-2024-1(2)-124-130)

Zhukova, L. Economic barriers to accessing public services for vulnerable groups in Ukraine. *Journal of Economic Studies*. 2020. P. 200–212.

ENSURING INCLUSIVE PRACTICES IN UKRAINE IN THE TIME OF WAR: THE CASE OF LUBNY, POLTAVA OBLAST

Anastasia Rudyk ^{a,*}

^a*Department of National Security and Political Science, The National University of Ostroh Academy, Ostroh, Ukraine*

ABSTRACT

The study examines the problem of access to public services for vulnerable groups in Ukraine in the context of war and reconstruction. The main purpose of the study is to assess the implementation of inclusive practices in the provision of public services on the example of the city of Lubny (Poltava region). To achieve this goal, the methods of document content analysis, statistical analysis and comparative methods were used to assess the accessibility of services for different social groups. The results of the study showed the main barriers that reduce the accessibility of public services for vulnerable groups, as well as positive factors that promote inclusion. In particular, the study revealed the importance of social initiatives, cooperation between state institutions and NGOs, and the adaptability of approaches to inclusiveness in the post-war reconstruction. Developing effective inclusive policies requires creating conditions for equal participation of all social groups in the decision-making process. Considerable attention is being paid to the introduction of digital platforms that provide simplified access to services and facilitate the involvement of citizens in addressing socially important issues. Initiatives aimed at developing digital literacy among the population and removing information barriers that become an obstacle to obtaining public services in times of crisis are particularly relevant. The study emphasises the importance of cooperation between different sectors, including government agencies, NGOs and international partners, which contributes to the more effective implementation of

ARTICLE INFO

Keywords:

inclusiveness, public services, vulnerable groups, Ukraine, post-war reconstruction

**Corresponding author:*

rudyk.anastasiia.serhiivna@gmail.com

*ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-4724-7833>

Article history:

Received 13.09.2024

Accepted 15.11.2024

Content from this work may be used under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International Licence (CC BY 4.0). Any further distribution of this work must maintain attribution to the author(s) and the title of the work, journal citation and DOI.

assistance programmes. In addition, it takes into account cultural and regional peculiarities that affect the success of inclusive solutions in different parts of Ukraine. The results of the study show the need for a comprehensive approach to implementing inclusive practices, including the development of networking between different institutions and community activation. The findings can serve as a basis for further research aimed at integrating inclusive approaches into the processes of post-war reconstruction in Ukraine.

СИМПОЗИУМ

SYMPOSIUM

МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ “ПОЛІТИЧНІ ПАРТІЇ І ВИБОРИ: УКРАЇНСЬКІ ТА СВІТОВІ ПРАКТИКИ” (ПАМ’ЯТІ ЮРІЯ ШВЕДИ)”

Віталій Лебедюк ^{а,*}

^а кандидат наук з державного управління, доцент кафедри національної безпеки та політології, Національний університет “Острозька академія”, Острог, Україна

15-16 листопада 2024 року у м. Львів відбулася дев’ята міжнародна наукова конференція “Політичні партії і вибори: українські та світові практики” (пам’яті Юрія Шведа). Цьогоріч тематика конференції була “Партійно-виборчі процеси та політико-інституційні відносини в умовах російсько-української війни та кризи світового розвитку: український, європейський і світовий виміри”. Конференцію організувала кафедра політології Львівського національного університету імені Івана Франка за фінансової підтримки Європейського Союзу в межах програми “Еразмус+” за напрямом “Жан Моне для вищої освіти” (Модуль “Політичні інститути та системи в Європі: порівняння і досвід для України”, № 101126702).

Конференція була структурована у три основні секції, кожна з яких розглядала важливі аспекти сучасної політичної динаміки: “Новітні тренди, чинники, проблеми і наслідки виборчого процесу та партійної політики у світі, країнах Європи й України в умовах війни та невизначеності”, “Чинники і рамки функціонування та трансформації політичних інститутів, партій і організацій громадянського суспільства в Україні, країнах Європи та світі” та “Перспективи і ризики подолання кризи та продовження інтеграційного поступу Європейського Союзу на тлі національного політичного процесу: інституційні, політичні, партійні і виборчі чинники та контекст України й інших країн”.

Перша секція була присвячена аналізу виборчих тенденцій у різних країнах, особливо в контексті російсько-української війни та невизначеності. Для порівняння було розглянуто кейс-дослідження на прикладі Ізраїлю щодо можливості та наслідків проведення виборів у період збройного конфлікту. Під час виступів особлива увага була прикута до впливу останніх виборів на політичний ландшафт Європейського Союзу з акцентом на зміни в партійних альянсах

та електоральних уподобаннях. Доповідачі дослідили регіональні виборчі процеси, приділяючи увагу виборчій поведінці та рівню політичної участі на місцевих виборах в Україні та країнах ЄС. Фокус уваги не оминув і явище безальтернативних виборів та його вплив на демократичне управління. Також було проаналізовано риторику президента Р. Ердогана на останніх виборах, наголосивши на використанні популістських гасел для мобілізації виборців.

Під час другої секції було розглянуто роль, функціонування та трансформацію політичних інститутів у Європі та світі. Під час виступів автори приділяли особливу увагу ефективності українських політичних партій у забезпеченні стабільності державного управління, а також чинників, які впливають на інституціоналізацію політичного дискурсу в сучасних демократіях. Водночас дослідження кількох спікерів були присвячені залученню молоді до політичної діяльності з акцентом на регіональні особливості та історичні контексти, а також тому, як громадські організації сприяють підтримці обороноздатності України під час війни.

Остання секція була присвячена викликам і можливостям європейської інтеграції в контексті національних політичних процесів. Під час секції було представлено дослідження про вплив цифрових технологій на функціонування політичних інститутів в Україні та Європі, а також розглянуто роль інформаційних кампаній у боротьбі з корупцією та підвищенні прозорості політичних систем. Декілька доповідачів проаналізували вплив політичних партій на реалізацію європейського і євроатлантичного курсу в таких країнах, як Болгарія та Україна. Дослідники зі Словаччини та України обговорили механізми регіональної співпраці та їхній вплив на політичну та економічну стабільність.

Основні висновки за результатами дискусій можна охарактеризувати так: проведення виборів у зонах конфлікту залишається складним завданням, а саме питання безпеки суттєво впливає як на явку виборців, так і на рівень політичної участі; використання цифрових платформ у політичних комунікаціях відкриває нові можливості, але водночас створює нові ризики; шлях до членства в ЄС для України та інших країн-кандидатів потребує масштабних політичних і виборчих реформ; громадські організації та громадські рухи відіграють ключову роль у формуванні політичного порядку денного, особливо у кризові періоди.

Конференція підкреслила необхідність подальших досліджень та діалогу щодо динаміки розвитку політичних партій, виборчої прозорості та стійкості демократичних процесів. Маємо надію, що наступні конференції будуть продовжувати дослідження цих актуальних тем для кращого розуміння розвитку політичних інститутів у країнах ЄС та в Україні.

Наукове видання

Агора.
Журнал соціальних наук
Випуск 2, № 2
2024

Agora.
Social Sciences Journal
Volume 2, Issue 2
2024

Ідентифікатор медіа в Реєстрі суб'єктів у сфері медіа R30-04856
(Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення
від 09.05.2024 р. № 1560)

Підписано до друку 27.12.2024 р. Формат: 100x70/16.
Гарнітура Cambria. Ум. друк. арк. 6,5. Обл.- вид. арк. 6,36.
Папір офсетний. Друк цифровий.
Наклад 50 прим. Зам. № 37-24.

Оригінал-макет виготовлено у видавництві
Національного університету «Острозька академія»,
Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи РВ № 1 від 8 серпня 2000 року.